

Riksdagens protokoll

2007/08:68

Onsdagen den 20 februari

Kl. 09.00 – 12.48

16.00 – 16.19



Protokoll
2007/08:68

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 februari.

2 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av två suppleanter till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Valet avsåg tiden den 20 februari–31 oktober 2008.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Inger Österdahl, professor

Bo Molander, professor

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:390

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:390 Förbud mot industriellt framställda trans-fetter

av Jan Lindholm (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är utrikes tjänsteresa.

Stockholm den 15 februari 2008

Jordbruksdepartementet

Eskil Erlandsson (c)

Enligt uppdrag

Mats Wiberg

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:391 Föräldrar som inte orkar med sin föräldraroll

av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 7 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 februari 2008

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:399

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:399 Krav på samordnad information om förebyggande insatser mot livmoderhalscancer

av Anne Ludvigsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 11 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 februari 2008

Socialdepartementet

Maria Larsson (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM70 Offentlig upphandling inom områdena försvar och säkerhet KOM(2007)766, 2004/05:FPM17 till försvarsutskottet

2007/08:FPM71 Överföring av försvarsmateriel inom Europeiska unionen KOM(2007)765 till försvarsutskottet

2007/08:FPM72 Rambeslut om utevarodomar 5213/08 till justitieutskottet

2007/08:FPM73 Förordning om nya livsmedel KOM(2007)872 till miljö- och jordbruksutskottet

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2007/08:55 och 58 till skatteutskottet
2007/08:61 till socialutskottet

6 § Fri- och rättighetsskyddsfrågor

*Fri- och rättighets-
skyddsfrågor*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU11
Fri- och rättighetsskyddsfrågor.

Anf. 1 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! I detta betänkande behandlas olika motionsförslag från allmänna motionstiden 2006 och allmänna motionstiden 2007 angående fri- och rättighetsfrågor. Många av dessa förslag avstyrks med hänvisning till att dessa frågor kan bli föremål för diskussioner i den pågående Grundlagsutredningen och att utskottet inte vill gå händelserna i förväg utan invänta vad som händer där. Men jag vill yrka bifall till reservation 1. Självklart står jag bakom övriga reservationer av Miljöpartiet de gröna, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dessa.

Herr talman! Den moderatledda regeringen har sedan den tillträdde lagt fram ett flertal lagförslag som inskränker enskildas fri- och rättigheter och inkräktar på den personliga integriteten. Från grön synvinkel är det av vikt att medborgarna kan garanteras insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkande intrång från staten. Det är därför viktigt att regeringen beaktar vad Integritetsskyddskommittén kommer fram till innan ytterligare lagstiftningsåtgärder vidtas som berör den personliga integriteten. Självklart, herr talman, borde den moderatledda regeringen ha inväntat kommitténs synpunkter och utformat sina förslag därefter.

I lagärendet om hemlig rumsavlyssning som behandlades av riksdagen i höstas föreslog regeringen att det skulle inrättas en särskild nämnd, benämnd Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, med uppgift att granska bland annat myndigheters användning av hemliga tvångsmedel. I samband med detta infördes underrättelseskyldighet för polisen efter att till exempel avlyssning ägt rum. Detta är i och för sig steg i rätt riktning och innebär en förstärkning av rättssäkerheten. Dock, för att Europakonventionens bestämmelser i artiklarna 8 och 13 ska vara tillgodosedda krävs att felaktig användning av integritetskränkande åtgärder måste kombineras med ett skadeståndsansvar för staten. Detta borde naturligtvis ha föreslagits samtidigt – men icke.

Som jag ser det, herr talman, behövs det en ökad parlamentarisk kontroll över myndigheternas användning av integritetskränkande intrång. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om hur tillämpningen av integritetskränkande intrång kan underställas en ökad parlamentarisk kontroll.

Anf. 2 BILLY GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag i betänkandet.

Vi socialdemokrater har inga reservationer. Det är i första hand med hänvisning till den pågående Grundlagsutredningen men också att andra frågor för närvarande är föremål för beredning i Regeringskansliet.

Det kan vara på sin plats att här ta tillfället i akt att redovisa några reflexioner utifrån mer ideologiskt hållna synpunkter.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen i betänkandet har vi i vårt land en lång tradition av lagreglering för skydd av medborgarna i förhållande till makten. Under åren har det successivt vuxit fram ett skydd för den enskildes fri- och rättigheter som gör att Sverige för många är ett föregångsland.

Utgångspunkten i betänkandet är en juridisk reglering av fri- och rättigheter för medborgarna med just det främst framträdande syftet att skydda den enskilde mot övergrepp från den styrande makten.

Men för oss socialdemokrater är frihet så mycket mer. Friheten som omfattar alla är så mycket mer. Synen på frihet har en djup ideologisk grund, bland annat genom att frihet för den ene kan vara ofrihet för den andre. Total frihet för den starke kan bli ofrihet för de många. Därför tycker vi att frihet kräver hänsyn och kompromisser. Min frihet kan aldrig nås på din bekostnad.

Frihet hänger också intimt samman med demokrati. Liksom demokratin måste friheten ständigt vinnas åter. Rättsstaten är ett av frihetens grundfundament med likhet inför lagen och med staten som garant för den enskildes lagliga rätt.

Olof Palme utvecklade sin syn på frihet i ett tal på HCK:s kongress 1985. Jag tycker att hans ord, herr talman, fortfarande har högsta aktualitet och kan tjäna som inspiration. Budskapet, som jag läser det, är att man inte kan dela upp friheten i ett samhälle så att man ger obegränsade mängder till de allra starkaste och nästan ingenting till dem som har svårast att själva hävda sina intressen. Friheten i alla dess former, valfrihet, rörelsefrihet, frihet till personlig utveckling etcetera, måste tillkomma alla. Men det betyder ofrånkomligt vissa inskränkningar i de privilegier de allra starkaste annars kunnat skaffa sig. Men det uppvägs mångfald av den totala frihetsökning som blir resultatet. Mängden frihet är inte en begränsad kaka. Ju fler som delar, desto större frihet.

För oss socialdemokrater har debatten om välfärdssamhället sin grund i synen på frihet. Från högerhåll ifrågasätts välfärdssamhället med krav på kraftiga rensningar i de sociala trygghetssystemen, för att enligt den dogmen återställa personlig initiativkraft och personligt ansvarstagande.

De angrepp på välfärdsstaten som vi i dag ser från högern är inte något nytt, utan det har vi kunnat följa genom åren. Det som är lite märkligt är att de ofta uttalas av personer som själva alltid åtnjutit det trygga ekonomiska välstånd som en god lön och en egen förmögenhet ger och som inte har en tanke på att avstå från de förmånerna. Tvärtom kräver man till och med ofta att få öka sitt eget välstånd genom sänkt skatt och dylikt.

Människor som själva upplevt vad ekonomisk knapphet betyder brukar däremot aldrig tala om välfärdens förfärliga inverkan på deras personliga utveckling och frihet. Tvärtom brukar de kräva just åtgärder som ökar den sociala tryggheten och välfärden. De vet av egen bister erfarenhet att ekonomisk knapphet och social otrygghet hämmar den personliga utvecklingen och den egna självtilliten och därmed den personliga friheten.

Det är inte den sociala välfärden som kväver den personliga utvecklingen och därmed friheten. Det är de sociala orättvisorna.

Herr talman! Vill vi ha frihet för alla handlar det om mer än reglering i grundlag. Det handlar om att forma ett samhälle som bygger på uppfattningen om alla människors lika värde, där olika intressen vägs samman på ett sådant sätt att samhället utgör en garant för att alla får likvärdiga livsvillkor och möjligheter. Då kan verklig frihet uppnås.

Med det, herr talman, yrkar jag återigen bifall till utskottsmajoritetens förslag i detta betänkande.

Anf. 3 ANNA BERGKVIST (m):

Herr talman! Som tidigare talare sagt rör de motionsyrkanden som tas upp i detta betänkande fri- och rättighetsfrågor, och de kommer från den allmänna motionstiden. Viktiga och mycket tänkvärda motioner som rör antisemitism, föreningsfrihet, diskriminering, äganderätt, mänskliga rättigheter, integritetsfrågor med mera behandlas i detta betänkande.

Trots att det finns många mycket lovvärda motioner och yrkanden som avhandlas har utskottet valt att avstyrka motionerna.

Utskottet är i stort sett enigt, och det föreligger endast reservationer från Miljöpartiet.

Utskottet har valt att avstyrka flertalet av motionerna med anledning av det arbete som pågår i Grundlagsutredningen men även för att dessa frågor bereds i Regeringskansliet och vi inväntar propositioner. Det har också handlat om att vi inte har varit villiga att ompröva våra tidigare ställningstaganden i utskottet.

Innan jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut skulle jag kort vilja beröra två frågor som tas upp i betänkandet. Det gäller den negativa föreningsfriheten och den privata äganderätten.

Från alliansens sida kommer sedan även Annie Johansson och Mauricio Rojas att beröra några frågor som förtjänar lite extra uppmärksamhet.

I betänkandet behandlas flera motioner om negativ föreningsfrihet. I demokratiska stater är föreningsrätten en grundläggande rättighet. I Sverige är föreningsrätten grundlagsfäst.

Ur demokratiskt perspektiv kan det anses vara självklart att varje medborgare har rätt att tillhöra en förening och likaså rätt att avstå från att ansluta sig till en förening. Det måste alltid vara den enskilde medborgarens sak att själv välja politisk tillhörighet, trossamfund eller facklig organisation. Vidare bör inte någon diskriminering accepteras på grund av det val den enskilde träffat. Lika lite bör kollektiva tvångsbeslutningar av människor accepteras.

För mig personligen, och antagligen många med mig, är det av oerhört stor vikt att den negativa föreningsfriheten är precis lika mycket värd och betydelsefull som den positiva föreningsfriheten. Frihet från saker och ting är i många avseenden oerhört centralt. För mig är de negativa friheterna grundläggande och förutsättningen för att de positiva friheterna över huvud taget ska finnas.

Utskottet avstyrker motionerna som handlar om stärkandet av den negativa föreningsfriheten med hänvisning till just den översyn som pågår i Grundlagsutredningen.

Ulrika Karlsson tar i sin motion upp ett annat yrkande som rör den här frågan, och det är de oorganiserade arbetstagarnas rätt att inte behöva betala avgift till en organisation som man inte är medlem i.

Ett exempel på detta är Byggnads mycket omdiskuterade granskningsarvoden som icke-medlemmar tvingades betala. EG-domstolen fällde i den här frågan mycket kritiska omdömen och pekade på dålig transparens när Byggnads inte kunde redovisa hur arvoden hade använts. Det resulterade i att man inte kunde utesluta att de hade gått till allmänfacklig verksamhet och därmed kränkt de oorganiserades föreningsfrihet.

Utskottet har dock valt att avstyrka även detta yrkande, med hänvisning till att Europadomstolen nyligen har meddelat en dom som arbetsmarknadens parter också har rättat sig efter. Utskottet finner därför ingen anledning att skicka ett tillkännagivande till regeringen i den frågan.

Den andra fråga som jag kort skulle vilja beröra är den privata äganderätten. Bland annat begär Bengt-Anders Johansson i en motion att den privata äganderätten bör stärkas. Jag håller med motionären om detta.

Motionären tar upp många viktiga frågor och förslag på reformer för att den privata äganderätten ska kunna stärkas. Det är dock så att även frågan om ett förstärkt skydd av äganderätten ligger inom ramen för vad Grundlagsutredningen i sin översyn av regeringsformen kan komma att behandla. Utskottet är då inte villigt att föregripa det arbete som Grundlagsutredningen gör. Vi inväntar helt enkelt de förslagen, och förhoppningsvis kan vi återkomma till detta vid ett senare tillfälle.

Herr talman! Med detta skulle jag vilja yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 4 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Ett samhälle ska utgå från den enskilde individen. I politiska beslut ska man alltid ställa sig frågan om detta beslut stärker den enskildes makt och inflytande och minskar statens. Får man ja som svar på den frågan är man, enligt mitt sätt att se på samhällets uppbyggnad, på rätt väg. Politiska beslut ska öka individens egenmakt på bekostnad av statens.

Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande om fri- och rättighetsfrågor. Jag vill också instämma i det som Anna Bergkvist så väl har talat om rörande vikten av negativ föreningsfrihet och privat äganderätt.

Hur ökar vi människors makt på bekostnad av oss rikspolitiker? Hur säkerhetsställer vi att människors grundläggande fri- och rättigheter finns kvar när vi stiftar lagar? Regeringsformens 2 kap. handlar om just detta. Kapitlet om medborgerliga fri- och rättigheter innehåller paragrafer som lägger band på oss lagstiftare i vårt arbete. Detta kapitel är nu under Grundlagutredningens lupp, och av den anledningen har vi avstyrkt motionerna och hoppas på en god behandling i utredningen.

Jag kommer i mitt anförande här att ha fokus på integritetsfrågor med anledning av Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande i januari 2008.

Integritetsskyddskommittén var en parlamentariskt sammansatt kommitté som sedan 2004 arbetat med att kartlägga och analysera lagstiftning utifrån ett integritetsperspektiv. Slutsatser presenterades delvis i mars förra året, och slutbetänkandet kom i januari i år. Det innehöll ett batteri av förslag för att stärka den personliga integriteten. Vi kan konstatera att alla partier i Sveriges riksdag var eniga därom.

Vår föreslagna grundlagsbestämmelse om att medborgare ska skyddas från hemlig och omfattande kartläggning från det allmännas sida kommer att skapa ett nytt integritetsskydd i regeringsformen.

All ny lagstiftning kommer att bli föremål för en grundlagsprövning om det rör omfattande övervakning och kartläggning, bli föremål för en proportionalitetsbedömning, och ett minoritetsskydd kan slå in.

I regeringens budgetproposition från i höstas skrivs det att man ska ta hänsyn till integriteten i lagstiftningsprocessen. De har förklarat att vid kommande lagstiftning ”ska intresset av en effektiv brottsbekämpning noga övervägas mot de konsekvenser de nya bestämmelserna kan medföra för rätten till personlig integritet. En begränsning av skyddet för den personliga integriteten måste alltid vara proportionerlig, nödvändig och ändamålsenlig.”

Sedan den 1 januari 2008 verkar också Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som utövar tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användande av hemliga tvångsmedel. Det är glädjande att Mikael Johansson välkomnar detta i sitt anförande.

Jag tror på den grundlagsbestämmelse som kommittén föreslår där huvudregeln är förbud mot just omfattande övervakning och kartläggning. Det är viktigt med ett grundlagsskydd eftersom det binder oss lagstiftare i hur vi kan agera.

Kommitténs föreslagna grundlagsbestämmelse är teknikneutral och riktar in sig på det som är känsligt. I och med den föreslagna grundlagsbestämmelsen ansluter vi oss till tankar och bestämmelser som finns i många andra länder i vårt närområde.

Sammanlagt är kommitténs betänkanden en tydlig markering av att regeringen, oavsett partifärg, måste ta hänsyn till integriteten vid beredning och att riksdagen måste ta hänsyn till det vid lagstiftning. Genom budgetpropositionen från i höstas har ett viktigt steg tagits för att komma till rätta med flera års systemfel i svensk lagstiftningsprocess, som kommittén uttrycker det i sitt delbetänkande. Jag förutsätter att de förslag och tankar som kommittén nu presenterat tas på allvar i regeringsarbetet.

Miljöpartiets reservationer i detta betänkande omfattas av det som kommittén presenterat och som nu är föremål för remissbehandling, där alla sju partierna är eniga.

Reservation 1 tillgodoses delvis genom regeringens ståndpunkt i budgetpropositionen men också genom de förslag som nu remissbehandlas. Vi bör inte föregå den behandlingen och resultatet därav.

Reservation 2 om ett effektivt rättsmedel tillgodoses delvis genom den rättspraxis som nu Högsta domstolen har utarbetat, att enskilda har rätt till skadestånd från statens sida då det allmänna har gjort integritetskränkande handlingar – allt enligt Europakonventionen. Nu pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att sätta detta på pränt, alltså svart på vitt fästa rättspraxisen på papper.

Reservation 3 om medborgerlig insyn i integritetskränkande intrång från statens sida har nu besvarats genom den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som är parlamentariskt sammansatt, men också genom kommitténs förslag om en årlig regeringsskrivelse till riksdagen i just dessa frågor. Då underställs det parlamentarisk kontroll, men det blir också föremål för debatt här i kammaren.

Herr talman! För mig som politiker kommer ledstjärnan alltid att vara att stärka de medborgerliga fri- och rättigheterna. Det kan aldrig handla om att stärka statens rättigheter, utan människors.

Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 5 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag skulle i detta sammanhang vilja uppmärksamma de motioner som mina partivänner Cecilia Wikström, Birgitta Ohlsson och Fredrik Malm har väckt om behovet att uppmärksamma och aktivt agera mot antisemitism när den uppstår i Sverige eller i andra länder.

Det är ett mycket angeläget ämne. Det är bara sorgligt att behöva tala om det drygt 60 år efter att Förintelsen och det nazistiska antisemitiska barbariet uppdagades. Men så är det.

Antisemitismen går som en röd tråd av skam genom västerlandets historia. Vi måste fortsätta att uppmärksamma och bekämpa både dess gamla och dess nya uttryck. Detta är mycket viktigt nu när en uppflammande antisemitism har blivit en central del av de rörelser och regeringar som bekänner sig till den militanta muslimska fundamentalismen.

Herr talman! Sverige är inte och har heller aldrig varit någon sörgrådsidyll vad gäller antisemitiskt förtryck, kränkningar och övergrepp. Hot mot judar och judiska institutioner har alltid funnits i Sverige. Dess omfattning och kraft tycks variera med vissa yttre omständigheter såsom till exempel våldet i Mellanöstern.

Under den andra intifadan såg Sverige en ökande antisemitism. I april 2002 arrangerade Liberala ungdomsförbundet en fredlig manifestation mot antisemitism, rasism och islamofobi. Deltagare blev överfallna. En ledande företrädare blev slagen med påk, och grova antisemitiska slagord skanderades när manifestationen stoppades med våld av deltagare från en pro-palestinsk demonstration som gick till attack.

Under hela år 2002 förekom antisemitiskt fördomsfulla inslag i flera SVT-producerade program parallellt med att antisemitiska budskap florerade i Vänsterns demonstrationer mot Israel.

De senaste åren har det rapporterats om överfall på judiska pojkar och om hur de har uppmannats att inte bära judiska symboler synliga. Svenska synagogor tvingas ofta ha patrullerande poliser vid gudstjänster på grund av rädsla för trakasserier. Dessa otäckta händelser har fortsatt att inträffa sedan dess. Judiska församlingar och institutioner tvingas använda sig av extra säkerhetsskydd. Därför är jag mycket glad över att ett extra anslag till skydd för synagogor kom till genom budgetpropositionen för 2008. Jag bara hoppas att detta extra anslag blir permanent.

Herr talman! Visst har Sverige på många sätt ett välförtjänt gott rykte om sig att vara uppmärksam på frågan via exempelvis Forum för levande historia och de Stockholmskonferenser som arrangerats. Dessa bör fortsätta i samma anda, men mer behöver göras. Upplysning är A och O för att avslöja antisemitismens fula tryne och för att trygga det liberala, öppna och toleranta samhället. Därför krävs det att lärarkåren, polisen, rättsväsendet, journalister och andra viktiga yrkesgrupper i större utsträckning ges möjlighet till utbildning, kunskap och resurser för att uppmärksamma frågan.

Herr talman! En ny våg av antisemitism sköljer över världen. Det ansedda Simon Wiesenthal-centret har rapporterat om flera uppmärksammade fall som inträffat efter terrorådnen den 11 september. Allt oftare maskeras antisemitiska åsikter bland både höger- och vänstersympatisörer i angrepp mot staten Israel.

Naturligtvis bör staten Israel kunna kritiseras som vilken annan nation som helst, men det är viktigt att denna kritik aldrig får sammanblandas med antisemitiska schabloner. Här har den svenska regeringen ett oerhört stort ansvar att aldrig själv falla i denna fälla men också att våga uppmärksamma övertramp av andra nationer på denna front.

Vi ser, herr talman, en daglig och omfattande antisemitism i Mellanöstern. Ofta är denna hatpropaganda inte ens maskerad utan tvärtom mycket öppen och tydlig. De tydligaste exemplen gäller Irans president som gång efter annan förnekar Förintelsen och chockar världen med sina uttalanden om att Israel ska utplånas.

Den hets mot judar som dagligen basuneras ut i, ofta, statskontrollerade medier i arabvärlden och Iran innebär också en utmaning för våra samhällen. I dagens globaliserade värld finns en mottaglighet för den sortens hets också i våra samhällen, vilket innebär att uttalanden från radikala propagandister kan inspirera till brott mot judar i Sverige och Europa.

Herr talman! Det är nödvändigt med såväl dagliga som mer långsiktiga strategier och åtgärder för att bekämpa antisemitismen. Det handlar om att ge skydd till hotade individer och institutioner och att ständigt bemöta antisemitisk propaganda. Detta är dagliga uppgifter för varje liberal demokrati, och de angår oss alla. Vi måste alltid komma ihåg att vad statsmakten kan göra är mycket viktigt, men det avgörande är vad var och en av oss kan göra.

I det längre perspektivet går ett bekämpande av antisemitismen hand i hand med världsutvecklingen. En mer demokratisk värld ökar markant möjligheterna att bekämpa hat och verka för tolerans, fred och mänskliga rättigheter.

Anf. 6 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! I detta betänkande, *Fri- och rättighetskyddsfrågor*, som bland annat tar upp mänskliga rättigheter och förbud mot diskriminering av HBT-personer, det vill säga homosexuella, bisexuella och transpersoner, står jag naturligtvis bakom alla Vänsterpartiets motioner samt de tvärpolitiska motioner som finns med i betänkandet från riksdagens HBT-grupp, undertecknade av Folkpartiet, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Men av en eller annan orsak finns det från min sida eller partiets sida inga reservationer i detta betänkande. Vad som hände, herr talman, är ingen som vet. Jag får väl tillstå att jag i någon form fick så kallat hjärnsläpp.

Oavsett om det finns hänvisningar till Grundlagsutredningen, herr talman, vill jag här och nu ta möjligheten att rätta till misstaget till en viss del och lyfta upp och yrka bifall till motion So355, yrkande 2.

I vårt samhälle finns det många grupper som mer än andra löper större risk att utsättas för brott. Homosexuella, bisexuella och transpersoner hör till dem. Rapporten *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet* 2003 av Brottsförebyggande rådet visar att homofobiska brott är den kategori av hatbrott som ökar allra mest. Lagstiftningen ger inte dessa grupper tillräckligt skydd.

I denna församling stiftar vi lagar. Jag vill dock påpeka att det i dag saknas ett förbud mot att riksdagen kan anta lagar som diskriminerar och därmed förtrycker många grupper, homosexuella, bisexuella och transpersoner. På grund av denna avsaknad anser Vänsterpartiet att ett förbud mot att riksdagen kan anta lagar som diskriminerar HBT-personer bör införas i regeringsformen.

Under senare år här i kammaren har vi dock börjat ändra en del lagar. Bland annat innefattas sexuell läggning som ett av kriterierna för att kunna ställa någon till svars för brott av grupphatskaraktär. Vi har i dag också en lagstiftning som innebär att homosexuella har rätt att prövas som adoptivföräldrar. Lesbiska kvinnor har fått tillgång till assisterad befruktning inom vår svenska sjukvård. Detta är väldigt glädjande, men vi har mycket mer att ta itu med.

Jag ser fram emot äktenskapslagstiftningen som jag hoppas snart kommer upp, men det finns ännu ingen proposition. Orsaken till detta måste väl vara att högeralliansen är splittrad i frågan. Vi väntar och väntar. Jag hoppas att regeringen snart kommer till skott, inte för att Vänsterpartiet är överens med alliansen, för den delen inte heller med Socialdemokraterna och Miljöpartiet vad gäller bland annat vigselplikten. Där vill vi i motsats till övriga partier ha en individualiserad vigselrätt av den enkla anledningen att diskriminering inte ska förekomma.

Anf. 7 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Frågan om det inte behöver vara godtagbart i ett demokratiskt samhälle när man begränsar fri- och rättigheter för utländska medborgare är en fråga som jag har brottats med under många år. Jag är därför glad att utskottet hänvisar våra motioner vidare till Grundlagsberedningen i stället för ett avslag rakt av.

Jag vet inte om utskottet skickar den vidare själv eller om det är upp till mig att göra det. För säkerhets skull kommer jag att påminna vår representant i Grundlagsutredningen om vikten av att komma till rätta med denna märkliga reglering. Jag håller nämligen med om att det är i Grundlagsberedningen den hör hemma. Jag yrkar därför inte bifall till våra motioner här och nu.

Herr talman! För alla oss demokrater känns det nog rätt märkligt att fri- och rättigheter kan inskränkas även om vi kan förstå att det ibland är nödvändigt, till exempel under krigstid. Det viktiga för oss är förmodligen att begränsningar sker med återhållsamhet, på ett väl reglerat sätt och utan att diskriminera. Vi kräver naturligtvis att det inte ska få finnas någon godtycklighet i beslutsfattandet utan att begränsningar ska vara väl förankrade i en demokratisk process genom lagregler.

Självklart anser vi att begränsningarna ska vara godtagbara i ett demokratiskt samhälle, och nyttan ska stå i proportion till begränsningen. Det är dessutom en fördel om det i lagtexten går att läsa sig till vad som gäller. Som texten ser ut i dag är det svårt även för dem som har vana att läsa lagtext att faktiskt förstå vad som gäller.

När det gäller utlänningar har de nästan samma rättigheter som vi andra. Skillnaden är att de kan begränsas utan att det är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och utan att nyttan behöver stå i proportion till begränsningen. Det är märkligt att tänka sig att vi i ett demokratiskt samhälle som det svenska ens kan tänka oss att agera mot någon människa på ett sätt som inte är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Det strider mot det allmänna rättsmedvetandet och alla demokratiska principer enligt mitt sätt att se det.

Att vissa begränsningar kan göras är inte problemet. Däremot är det ett problem att en stor grupp människor tillåts diskrimineras i förhållande till en annan grupp och att det dessutom är grundlagsfäst att så får ske.

Orsaken till att det inte kommit ett förslag om ändring tidigare är till stor del att vi i en krigssituation kan behöva ha manöverutrymme. Men det manöverutrymme har vi redan i dag genom kap. 13 i regeringsformen och bestämmelser i Europakonventionen. Hur som helst utgår jag från att Sverige även i en krigssituation inte kommer att agera på ett sätt som inte är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Människor måste väl ändå behandlas utifrån sina gärningar, inte utifrån medborgarskap.

Det är till och med svårt att förstå vad vi skulle kunna hitta på för hemskheter mot utländska medborgare i en krissituation som faller utanför de demokratiska principer som i övrigt är heliga här i landet och som därför rättfärdigar att vi har denna diskriminerande grundlagsregel kvar. Jag anser att den regeln strider mot Europakonventionen, eftersom regeringsformen inte får avvika från konventionen, dessutom mot den allmänna rättsuppfattningen och det demokratiska samhällets grundvärderingar. Jag hoppas därför att Grundlagsberedningen tar tag i frågan och att vi äntligen kan få en förändring av den här diskriminerande grundlagsregeln.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

7 § Författningsfrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU14
Författningsfrågor.

Anf. 8 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Först av allt vill jag yrka bifall till reservation 1 och 2. Regeringens utförsäljning av vår gemensamma egendom har mötts av kritik från många grupper och enskilda i vårt land. En av de många instanser som har framfört kritik är Riksrevisionen. Revisionen kritiserar regeringen med starka skrivningar och anser att beredningen av utförsäljningen inte fyller de krav som regeringsformen ställer, bland annat genom att inte inhämta den kunskap som finns tillgänglig åt rikets egna myndigheter.

Herr talman! Det är besynnerligt att riksdagsmajoriteten inte vill gå med på att man bygger in en tröghet i systemet när det gäller att med en knapp politisk majoritet bjuda ut så stora gemensamma värden. För mig är detta sorgligt.

Herr talman! I detta mitt korta anförande vill jag också lyfta fram Vänsterpartiets motion vad gäller rösträtt och rösträttsålder. Den har jag lyft fram många gånger tidigare, och den motionen har alltid blivit avslagen.

Vänsterpartiet, som ofta beskylls av högeralliansen för att vara odemokratiskt och ibland nära nog ondskan personifierad, försöker gång på gång att utvidga demokratins möjligheter. Några saker som vi har svårt att se ska vara så kontroversiella är att utvidga rösträtten enligt de motioner som vi har lämnat in. Det borde vara möjligt för den som fyller 18 år valåret att få rösta. Man borde inte behöva avstå ytterligare en valperiod bara för att man är född sent på året.

Lika självklart borde det vara att de personer som lever och verkar i Sverige, som uppfyller de kriterier vi har kommit överens om som ska gälla för deltagandet i kommunala val även ska kunna vara med och styra över landet vi lever i genom att kunna rösta i riksdagsval och i folkomröstningar. Detta, mina vänner, är demokrati.

Anf. 9 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Motionsbetänkandet från konstitutionsutskottet är faktiskt ett utmärkt tillfälle att uppmärksamma kammaren på de samtal, överläggningar och diskussioner som förs inom ramen för Grundlagsutredningens arbete. Det är den utredning som har till uppgift att se över den kanske främsta grundlagen: vår egen regeringsform från 1970-talet.

Grundlagsutredningen tillsattes av den tidigare socialdemokratiska regeringen, och utgångspunkten är att Sverige har förändrats sedan det 1970-tal då vår nuvarande författning i huvudsak skrevs. Vårt land har blivit mer internationaliserat, vilket är uppenbart genom vårt medlemskap i EU. Det är också mer individualiserat. Det rymmer en större mångfald av olika livsstilar och olika religioner samt fler människor med bakgrund i andra länder. Den traditionella organiseringen, mätt till exempel i antalet medlemmar i politiska partier, har fallit ordentligt sedan vår nuvarande författning skrevs.

Förutsättningarna för vår demokrati har med detta förändrats. Den arbetande Grundlagsutredningen ska ta hänsyn till dessa förändringar så att vår främsta grundlag, regeringsformen, blir en samlande symbol för vår demokrati på 2000-talet.

I ett samhälle med större mångfald, större heterogenitet och större skillnader i livsstilar blir det än mer angeläget att värna skyddet för alla människors lika rättigheter. När vi nu lämnar det som ofta beskrivs som ett land präglat av homogenitet blir det ännu viktigare att regeringsformens garanti för grundläggande fri- och rättigheter, till exempel religionsfrihet och skydd mot diskriminering, får ett effektivt skydd.

Herr talman! Det är centralt att grundlagsutredningen söker formerna för att med stark lagprövning kunna göra vår främsta grundlag till mindre av allmän politisk retorik och till mer av juridisk realitet för den enskilde.

Vad ett starkare skydd för allas grundläggande fri- och rättigheter handlar om är att stärka den rättsliga kontrollen så att också politiker och den lagstiftande makten håller sig inom de konstitutionella spelregler de själva satt upp. Även den offentliga makten ska utövas under lagarna. Detta blir allt viktigare och alltmer angeläget i takt med att samhället blir alltmer komplext, alltmer föränderligt och alltmer mångfasetterat.

Låt mig påminna konstitutionsutskottet och kammarens ledamöter om att det var millenniets första utredning, den stora och omfattande Demokratiutredningen under ledning av den förre socialdemokratiska kulturministern Bengt Göransson, som pekade på att tempot i det politiska beslutsfattandet har ökat. Samhällsmaskineriet har blivit alltmer svåröverskådligt. Detta stärker ytterligare skälen för att öka kontrollen i efterhand av politiska beslut till skydd för medborgarnas rättigheter.

Herr talman! Det fanns i Demokratiutredningen en majoritet för stärkt författningsprövning. Det är viktigt att kunna pröva om en lag strider mot vår egen grundlags fri- och rättigheter. Att makten själv kontrollerar detta är knappast en garanti för en rättssäker prövning.

Därför ser vi också runt omkring oss att författningsprövning och författningsdomstolar har införts i de allra flesta europeiska länder. Vilken form av möjlighet till lagprövning vi ska välja återstår att se, men klart är att Sverige skulle normaliseras i förhållande till vår omvärld om även vi fick ett starkare skydd för allas fri- och rättigheter.

Detta är viktigt för demokratins legitimitet hos hela folket, för rättsstatens legitimitet och för att värna rättssäkerheten för alla. Vi vet att maktindelning och minoritetsskydd minskar risken för maktmissbruk och stärker legitimiteten och förtroendet för folkstyret. Det yttersta minoritetsskyddet är skyddet för den enskilda människans grundläggande fri- och rättigheter. Just detta, legitimitet och förtroende, måste alltid värnas i alla tider. Ska grundlagen bli en samlande symbol för vår demokrati måste den också bli ett effektivt verktyg för alla människors lika rättigheter.

Låt oss hoppas att samtalen, diskussionerna och överläggningarna i Grundlagsutredningen på detta centrala område bär framåt!

Anf. 10 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill inledningsvis instämma i det som Henrik von Sydow lyfte fram i sitt anförande. Detta handlar om 50 motionsyrkanden varav många särskilt förtjänar att lyftas fram. Jag sätter stor tilltro till det

Prot. 2007/08:68
20 februari

Författningsfrågor

arbete som Grundlagsutredningen nu gör och att de tankar som finns i många av motionerna kommer till sin rätt i dess slutbetänkande.

Att stärka riksdagens makt och inflytande, att stärka väljarens makt genom ett ökat personval, att se över valkretsindelningen samt att se hur vi bäst kan gagna medborgerliga fri- och rättigheter genom utökad lagprövningsrätt är frågor som jag tycker är högst intressanta. Jag kommer att lägga min betoning på förtroendeuppdrag och utnämningar.

I centrum för debatten hamnar då regeringsformen 11 kap. 9 § andra stycket om att tillsättning av statlig tjänst ska ske på sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet, det vill säga på objektiva grunder. Den har verkat svart på vitt sedan 1974 års regeringsform och har väl använts både bra och mindre bra genom åren.

För mig och allianspartierna är det en självklarhet att utnämning av högre statliga tjänster ska ske med öppenhet som ledstjärna. I detta betänkande har vi en reservation från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om ett tillkännagivande till regeringen om att man ska återkomma till riksdagen med ett samlat förslag om hur utnämningsspolitiken ska bedrivas. Det är roligt att se att man är så pass handlingskraftig och ovanligt samspelt i denna fråga i opposition.

Grundlagsutredningen har bland annat i uppgift att se över regeringsformen och kommer med sina förslag i slutet av detta år. Att föregå det arbetet, såsom reservationen kräver, vore djupt anmärkningsvärt med tanke på den praxis vi brukar i motionshanteringen.

Regeringen har också markerat i budgetpropositionen både för 2007 och 2008 att utnämningsspolitiken måste ses över, att vi måste skapa ett förtroendefullt utnämningssystem och att rekryteringsprocessen måste bli öppnare och mer väldokumenterad. Kravprofiler har upprättats tidigare, men nu ska de också läggas till akten så att man i efterhand kan granska vad som legat till grund för utnämningen.

Ett antal genomförda rekryteringar har föregåtts av annonsering och ett öppet förfarande under det år alliansregeringen har suttit vid makten. Det gäller exempelvis chefen för Konsumentverket, chefen för Högskoleverket, chefen för Sida, Statens pensionsverk, Institutet för språk och folkminnen, Statens försvarshistoriska museer, Naturhistoriska riksmuseet och så vidare. Vid rekryteringsprocesser har också rekryteringskonsulter använts för att bistå regeringen med att hitta och utvärdera kandidater.

Steg för steg kommer man nu ifrån den praxis av slutenhet och dålig insyn som tidigare varit känd i en socialdemokratisk utnämningsspolitik. Allianspartierna talade om vad man ville göra innan valet, och vi har nu lagt om mot en ökad öppenhet och därmed ett ökat ansvarsutkrävande. Arbetet fortgår med att införliva detta i praktisk bemärkelse. Arbetet mer konstitutionellt fortgår i Grundlagsutredningens arbete.

Herr talman! Jag vill under denna debatt också tala om vikten av ett utökat personval. Den kompromiss som nåddes vid den svenska personvalsreformen har en släng av en gyllene medelväg. Om kandidaten lyckas samla ihop 8 procent av partiets totala röster får väljarna något att säga till om, annars är det den interna partiordningen som gäller. Men i kommunerna och kommunvalen får väljarna lite mer att säga till om – där räcker det med enbart 5 procent.

Det är min starkaste övertygelse att personvalssystemet måste ses över, reformeras och ge mer makt åt medborgarna, åt väljarna. För vems skull finns egentligen politiken? Är det de enskilda partiernas eller är det medborgarnas? Och vem ska fälla den avgörande rösten?

Herr talman! Avslutningsvis vill jag markera mot det maktfullkomliga resonemang som återfinns i Socialdemokraternas motion 2007/08: K404 där man titulerar den nuvarande majoriteten som tillfällig och att den nuvarande majoriteten enbart ska ses som ett undantag från det dryga halvsekle av socialdemokratisk maktdominans. Jag vill också markera mot reservationen gällande det offentliga ägandet där man säger ”mot de 178 står 171 ledamöter som helt saknar inflytande och rättigheter i sammanhanget”. Det är precis det som kallas demokrati – majoriteten styr och sätter dagordningen. I den diskussionen kommer Mauricio Rojas att ta vid.

Vi ska ha ett samhälle som stärker demokratin. Demokratin stärks inte genom att man lutar sig tillbaka och låter allting vara precis som det alltid har varit. Genom att utveckla och framför allt sätta in människan i det centrala objektivet och lägga fokus här skapas en mer aktiv demokrati.

Jag sätter stor tilltro till Grundlagsutredningens arbete och hoppas att man vågar och vill tänka nytt, tänka om så att makten och inflytandet kommer närmare den enskilde och att vi får ett samhälle som bygger just på ledorden ansvarsutkrävande och öppenhet.

Härmed vill jag yrka bifall till förslagen i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 11 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Jag vill koncentrera mitt anförande till att kommentera Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation om det offentliga äganderätt. Bakgrunden till deras reservation är de bemyndiganden som den nuvarande regeringen har fått av riksdagen för att kunna sälja sex statliga bolag.

Det socialistiska blocket ogillar starkt detta beslut och vill nu ha särskilda regler för sådana bemyndiganden. Vad de vill ha är ingenting mindre än en grundlagsändring som fastställer att en kvalificerad majoritet ska krävas för dessa bemyndiganden och inte den vanliga majoritet som krävs när riksdagen stiftar lagar och gör sina tillkännagivanden.

Det socialistiska blocket vill helt enkelt göra det svårare att sälja statlig egendom. Man kan kanske tycka att det är föga förvånande att socialisterna kräver detta eftersom de är just socialister och gillar det kollektiva ägandet och kollektivismen över huvud taget. Men, herr talman, detta stämmer inte riktigt, åtminstone inte för de socialdemokratiska socialisterna. De har egentligen ingenting emot att man säljer statlig egendom. Vad de är emot är att andra än de själva gör det.

Herr talman! En sammanställning från riksdagens utredningstjänst visar att socialdemokratiska regeringar under de senaste tolv åren vid makten sålde statliga bolag för totalt 116 miljarder kronor. Jag upprepar, herr talman, 116 miljarder kronor. Men då krävdes inga grundlagsändringar, och ingen talade med darrande röst här i kammaren om det förkastliga i

att sälja statlig egendom. Då var Socialdemokraterna tysta därför att det var de som regerade.

Men nu klagar de inte bara för att andra vill göra precis det de gjorde utan de klagar också på formen. De har gjort ett stort nummer av att den nuvarande regeringen inte har inhämtat synpunkter från myndigheter med expertkunskap. Socialdemokraterna påstår att alliansregeringen på detta sätt har brutit mot grundlagens beredningskrav och gjort något lagvidrigt.

Herr talman! I mer än 20 separata fall begärde socialdemokratiska regeringar från 1994 till 2006 bemyndiganden från riksdagen om att få sälja statliga bolag utan att dessa först varit föremål för remissbehandling. Jag upprepar, herr talman, i mer än 20 fall gjorde de själva det som de numera anser vara ett brott mot grundlagen.

Herr talman! jag kan bara komma på Bibelns ord för att kommentera ett sådant beteende: ”Hycklare, ta först bort bjälken ur ditt öga, så kan du se klart och ta bort flisan ur din broders.” Ja, herr talman, hycklare var ordet som i detta fall måste användas om Socialdemokraternas indignationsnummer vad gäller försäljningen av statliga bolag.

Herr talman! Mer än socialister är Socialdemokraterna opportunister, maktopportunister. De vill ha vissa regler för den egna maktutövningen och andra regler för andra partiers maktutövning. Denna opportunism är begriplig för ett parti som kunde ha som valspråk Makten framför allt, men den är djupt skadlig för landet. Att försöka ändra på våra konstitutionella spelregler, som Socialdemokraterna i detta fall vill göra bara för att de inte sitter vid makten, är förkastligt och visar på ett parti som förblindats av sitt omätliga maktbegär. Men så kan vi inte ha det. Grundlagarna finns för att ge stadga och stabilitet åt vårt demokratiska system, inte för att tillfredsställa socialdemokratins maktbegär.

Men, herr talman, låt oss för ett ögonblick leka med tanken att vi ändrar grundlagen och skärper majoritetskravet för att bemyndiga att statliga bolag säljs. Då borde vi, i konsekvensens namn, ge ett motsvarande skydd åt det privata ägandet, ditt och mitt ägande, det ägande som kommer från vårt arbete och vår kreativitet, det ägande som är grunden för vår frihet och vårt oberoende. Ett sådant ägande borde inte betraktas som mindre värt i jämförelse med det statliga. Men sådant vill inte socialisterna höra talas om, och här är socialdemokrater och vänsterpartister enade socialister av samma skrot och korn.

Här vill jag påminna om att statens ägande utvidgas varje gång som till exempel skatterna höjs. Varje gång detta händer tas en del av vår egendom ifrån oss; lite mer av frukterna av våra ansträngningar, av det som vårt arbete har åstadkommit, socialiseras på det viset. Ska vi ha särskilda majoritetsregler för denna kollektivisering av vårt arbetes frukter, undrar jag. Borde inte folket skyddas från en eventuell socialdemokratisk majoritet som skulle vilja chockhöja skatten för dem med lägst inkomster och minst ekonomiska marginaler? Det borde vi faktiskt överväga innan vi överväger att ge extra skydd åt det statliga ägandet, ett ägande som alltid kommer från vårt enskilda ägande som har förstatligats.

Herr talman! Detta kommer socialisterna aldrig att ens fundera på. De lever i det land som Astrid Lindgren för drygt 30 år sedan kallade Monismanien, landet där respekten för det enskilda arbetet och det enskilda

ägandet kan vara så obefintlig att skatterna kan höjas till mer än hundra procent.

Som tur är, herr talman, finns det inte bara en utan tusentals Pomperipossor, goda liberala Pomperipossor, för att hindra socialisterna att i solidaritetens och gemenskapens namn ta allt ifrån oss, för det skulle de göra om de bara fick.

Anf. 12 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Det var ett tänkvärt anförande som den tidigare talaren Mauricio Rojas höll, i alla fall delar av det. Framför allt kan tittaren eller läsaren fundera lite grann på vad det är vi politiker gör och vad det är vi politiker säger. Jag tyckte att historien och nutiden var bra speglade. Sådana kanske vi är, och de här frågorna är lite komplicerade. Det kan vara lite det ena eller det andra.

Vi har exemplet med utförsäljningen, alltså om vi ska ha speciella regler för hur en utförsäljning ska gå till. Just i det aktuella fallet handlar det om de statliga bolagen. Då kan det vara så att vi ska frångå den demokratiska principen att det är majoriteten som alltid bestämmer. Det är ett sätt att se på det hela.

Sedan kan vi naturligtvis också se det på det sättet att det här är någonting som vi medborgare och staten tillsammans har byggt upp och skaffat oss. Då kanske det ska finnas en tröghet så att medborgarna, var och en av väljarna, tydligt kan säga ifrån i de här frågorna, till exempel om vi ska göra oss av med en del av de stora statliga bolag som nu är aktuella för försäljning.

Tidigare har vi haft diskussionen om utförsäljning av sjukhus. Där resonerade vi från Miljöpartiets sida om att vi kanske skulle ha tröghetsregler just för detta, att det skulle vara ett val emellan. Väljarna skulle få avgöra frågan ute i landstingen och tydligt veta vad de olika partierna har för syn på vilka sjukhus som ska säljas ut eller göras av med.

Det är svåra frågor. Det går inte att entydigt säga ja eller nej.

I utskottsbetänkandet, som jag står bakom, hänvisar man till att det är Grundlagsutredningen som ska titta på det här. Det är rimligt att de får jobba med det. De har inte alltför lång tid på sig. Det är också de som gör den grundliga analysen av för- och nackdelar.

Frågan om utnämningar, alltså att regeringen utser en generaldirektör, en landshövding eller en myndighetschef av något slag, är inte heller helt enkel. Riksdagen har tidigare tryckt på för en öppnare tillsättningsproceduren utifrån kritiken mot de tidigare regeringsinnehavarna, Socialdemokraterna. Tillsättningsproceduren har inte varit riktigt så öppen som den borde vara.

Efter det senaste valet har det inte hänt så mycket i praktiken, det vill säga att den nuvarande moderatledda regeringen inte har varit så öppen som jag trodde att vi kunde förvänta oss och som också den moderata nuvarande statsministern och flera andra ledande politiker bland de borgerliga gav uttryck för, att det skulle vara en öppnare process. Vi är nog inte riktigt nöjda med det.

Återigen hävdar jag ändå att vi kan godta standpunkten att det är Grundlagsutredningen som ska se över det här och eventuellt komma med ett förslag. Jag utgår från det.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Författningsfrågor

Jag tänkte ta upp en annan komplicerad, inte helt enkel fråga om detta att redovisa partibidrag. Det har funnits kritik under ganska många valrörelser mot att vissa partier inte har haft samma öppna attityd när det gäller att redovisa var eventuella partibidrag kommer från. Då kan man återigen fråga sig om det ska lagstiftas om att så här och så här ska det göras och vara. Då säger en del att det går och andra från experthåll att det nog kan krocka med andra lagstiftningar, att det kan bli problem med grundlagen. Sedan kommer partierna ändå frivilligt överens om att det ska vara väldigt tydliga och hårda regler för vad som ska redovisas. Då kanske vi ska vänta och se hur det fungerar innan vi bestämmer hur vi vill ha det, om vi vill ha en lagstiftning trots de svårigheter som kan förekomma eller om vi kan leva med överenskommelsen och faktiskt se om den efterlevs. Det är oerhört viktigt. Efterlevs den inte av oss politiska partier behöver vi kanske fundera över en lagstiftning.

Herr talman! Det här är inte helt lätta saker. Jag har som sagt inga reservationer utan står bakom utskottets förslag.

Anf. 13 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Mikael Johansson pratar om att det kanske vore lämpligt att ge det statliga ägandet ett speciellt skydd. Han kallar det för tröghet. Det ska vara svårt att avyttra statligt ägande. Jag antar att du vill ha det så också för att anskaffa statligt ägande. Det borde vara en motsvarande regel och tröghet i båda fallen. Det vore ganska konstigt om det skulle krävas enkel majoritet för att skaffa egendom och mycket stor majoritet för att avyttra den. Det vore inte logiskt.

Du säger att det är stora värden och att det tog tid för staten att bygga upp dessa. Men ska vi inte skydda det personliga ägandet som tar mycket tid och som är av stort värde, inte för staten men för den individ som vi har tagit oss rätten att ta ifrån ägandet? Hur är det möjligt att du tillåter att vi i denna kammare med enkel majoritet skulle kunna höja skatterna med 100 procent utan att tänka på att det är något märkligt med det?

Det personliga ägandet borde skyddas i första hand. Om vi gör det på ett speciellt sätt kan vi gå vidare och skydda det ägande som är delegerat, för det är vad det statliga ägandet är på ett speciellt sätt. Men när man bara betonar det statliga ägandet och vill ändra reglerna för avyttring men inte för att skaffa egendom och inte säger emot när det gäller det personliga ägandet, då brister man i respekt för individens ansträngningar och för det liv som det tar att bygga upp något som är värdefullt för dig och för mig som enskilda personer.

Anf. 14 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Nu hävdar vi inte att vi ska ha tröghetsregler för utförsäljningarna. I konsekvensens namn hävdar vi heller inte att vi ska ha det i samband med köpande, om vi av något skäl nu skulle köpa in egendom från statens sida. Vi tycker att det ska vara majoritetsbeslut. Däremot har vi åsikter om vad som ska säljas eller köpas, men det ingår i den normala demokratiska proceduren.

Om vi nu ska följa den demokratiska spelregeln att majoriteten bestämmer ska vi göra det även vad gäller till exempel skatter, om vi ska höja eller sänka skatter.

Det är den tydliga politik som vi går till val på som ska gälla, den politik som vi lägger fram och förklarar för att få väljarnas stöd för. Utifrån den plattformen kan vi göra de förändringar vi vill göra. Om det handlar om att sänka vissa skatter, höja vissa skatter, sälja eller köpa eller lägga fram andra förslag över huvud taget, så är det majoriteten som bestämmer. Det är 51 procent som bestämmer. Det är dessa demokratiska spelregler som svensk tradition har grundat sig på, och det tycker vi är rimligt att den ska kunna fortsätta att göra.

Det viktigaste är att väljarna får besked innan om vad det är som troligtvis kommer att hända, vad ett partis ideologi kommer att leda till för politik för just mig som enskild eller för ett kollektiv som jag värnar om, min familj eller något annat.

Anf. 15 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Mikael Johansson försöker gå runt själva ämnet.

Du sade att du vill ha ett tröghetssystem där det skulle vara ett val emellan två beslut för att avyttra statligt ägande. Men du vill inte ha – du har åtminstone inte sagt det – samma regler när det gäller att anskaffa ägande från statens sida som för att skydda det personliga ägandet. Det är här som jag hör staten tala. Kollektivismen är det som du har i tankarna. Det är det som bekymrar mig.

Du kommer inte på några väldigt fiffiga regler för att skydda individen, personen. Det är djupt bekymmersamt för ett parti som inte var socialistiskt från början, som ville vara något annat och som ville värna om individens frihet på många sätt. Det var början till Miljöpartiet en gång i tiden.

Nu talas det för staten genom Miljöpartiets representanter. Nu kommer individen i andra eller tredje hand. Det är inte bra. Jag beklagar mycket den utvecklingen och tror att ni lider skada av att bli socialistiska. Det socialistiska blocket klarar sig självt. Varför ska ni sälla er till detta? Varför ska ni glömma individen? Den underifrån rörelse som ni var en gång har nu blivit motsatsen, uppifrån, staten. Det är inte bra för Miljöpartiet.

Anf. 16 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att det råder en missuppfattning. Den tröghetsregel som jag pratar om diskuterades för ett antal år sedan, i slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet, när vi pratade om sjukhusen och utförsäljningarna. Vi hade sådana tankar då. Det fanns inget stöd för det bland riksdagspartierna på den tiden, även om en del partier tydligen skulle stötta det i dag. Det är lite förvånande att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vid den tiden avvisade sådana tankar men tycks ha dem nu. Det är alltså dessa tankar jag pratar om.

Vi har inga tröghetsregler i dagsläget. I dag är det enkel majoritet som gäller vid utförsäljning eller köp, vid höjning eller sänkning av skatt eller vilka politiska reformer det än handlar om. Vi är ganska tydliga med åsikten att vi vill överlåta till individen en hel del av de beslut som vi politiker i dagsläget fattar. Det ligger naturligtvis i vår ideologi.

Herr talman! När det gäller huruvida blocken och vi i Miljöpartiet skadas och så vidare är allting möjligt. Det har vi lärt oss inom politikens värld och även i den privata delen. Vad framtiden kommer att utvisa vet

vi inte. Vi kan bara titta på historien. Vi prövade ett annat alternativ än det socialistiska efter valet 2002. Det fungerade inte. Det höll inte riktigt av olika skäl. Jag tror inte att vi som miljöpartister är så skadade eller så inriktade på att det ska vara en inriktning i block som ska gälla. I dagsläget kan vi dock bedöma att det finns vissa för- och nackdelar. Men det finns som sagt ett val. Väljarna kommer att ge sitt svar med anledning av de frågeställningarna. Det får vi vänta på.

Anf. 17 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Mikael Johansson gjorde ett par reflexioner om regeringens utnämningsspolitik som jag gärna skulle vilja kommentera. Jag förstår att det finns stora förväntningar på alliansregeringens reform av utnämningsspolitiken mot bakgrund av att det har varit en närmast antik utnämningsspolitik i Sverige som verkligen är i behov av reformer som leder till ökad öppenhet, ökad professionalisering och bättre möjligheter för Sveriges riksdag, journalister och allmänhet att kunna granska utnämningarna. Vi vill bryta med den utnämningsspolitik som har varit.

Med detta sagt vill jag samtidigt till Mikael Johansson säga att man ska ha respekt för omfattningen av den utnämningssmakt som ligger hos regeringen. Det är många olika tjänster som det handlar om, landshövdingar, generaldirektörer, ambassadörer med mera. Det gör att man ska ha en viss ödmjukhet inför reformtempot på detta område.

Jag vill upplysa Mikael Johansson om att det historiskt finns flera gemensamma reformer där de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet, inte minst under den förra mandatperioden, har varit mycket tydliga med att till exempel kravprofiler alltid ska upprättas.

Nu påbörjas ett arbete med att annonsera de högre statliga tjänsterna. Detta är en stor demokratireform. Det är små reformer, men det är stora steg bort från en antik utnämningsspolitik mot en mer öppen och transparent.

Jag förstår att Miljöpartiet väntar sig ett högt tempo i detta. Det är på flera sätt ett högt tempo. Man bör bara ha en viss ödmjukhet inför att detta är ett stort område. Det är många utnämningar. Man ska hantera det professionellt. Men målet och inriktningen är ökad öppenhet, mer demokrati och större transparens.

Anf. 18 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan inte göra annat än att instämma i Henrik von Sydows bedömning. Jag har inget mer att tillägga.

Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi diskuterar nu författningsfrågor. Det är ett område där vi försöker komma överens över blockgränserna i så stor utsträckning som möjligt. Många av dessa frågor diskuteras och avgörs i Grundlagsberedningen. Det är också där vi hänskjuter dem. Vi har en god anda i utredningen när vi diskuterar dessa frågor. Även om man kanske inte skulle kunna tro det när man hör Mauricio Rojas inlägg, som var mycket aggressivt, har vi bra diskussionsklimat i utredningen. Rojas sitter inte i utredningen, och det kanske är tur det.

Det finns emellertid frågor där vi har olika uppfattning. En sådan fråga är utnämningsspolitiken. Detta var en fråga där de borgerliga parti-

erna under mer än tio års tid förde en nästan aggressiv kampanj mot den socialdemokratiska regeringen. Vi beskylldes för att bara utnämna socialdemokratiska politiker. Våra egna skulle bli landshövdingar och generaldirektörer. Det var tecken på maktfullkomlighet, sades det. Det var en mycket smutsig kampanj från många håll, framför allt från moderater och folkpartister.

Gick man in i siffrorna visade det sig att 70–80 procent av de utnämningar som vi gjorde inte hade någon partipolitisk bakgrund. I de utnämningar vi gjorde där människor hade partipolitisk bakgrund fanns en ganska god politisk spridning. Bo Lundgren, före detta moderat partiledare, blev chef på Riksgälden. Andreas Carlgren, centerpartist, blev generaldirektör på Integrationsverket. Maggi Mikaelsson, vänsterpartist, blev landshövding i Jämtland. Marianne Samuelsson, miljöpartist, blev landshövding på Gotland. Naturligtvis var det också socialdemokrater som fick chefsposter på olika sätt.

Vår inriktning var att om man har rätt kvalifikationer och lever upp till kraven på förtjänst och skicklighet ska det inte vara ett hinder att ha en partipolitisk bakgrund. Vi måste ta till vara alla goda chefsämnen i staten. Det är inget konstigt med det.

Det konstiga är att det samtidigt under den tiden fördes en mycket aggressiv kampanj mot detta från framför allt borgerligt håll. Man sade att man skulle utöka öppenheten. Man skulle annonsera ut tjänster i stället. Hur blev det? Jonas Hafström, som var Carl Bildts politiske rådgivare, blev ambassadör i Washington. Annonserades den tjänsten ut? Mikael Odenberg, numera berömd före detta försvarsminister, blev vd för Svenska Kraftnät. Annonserades den tjänsten ut? Henrik Landerholm, tidigare moderat försvarspolitiker, blev chef för en akademi. Annonserades den tjänsten ut?

Var det så det skulle bli med den nya utnämningsspolitiken, frågar jag er som företrädar majoriteten. Alla tjänster ska annonseras ut utom de som ska gå till moderata politiker. Är det den nya utnämningsspolitiken?

Min uppfattning är att det inte finns någon konsekvens i er politik. Det kanske är något slags eftertankens kränka blekhet som har infunnit sig. Det har visat sig inte vara så enkelt. Detta med öppenhet visar sig kanske inte alltid vara alldeles klokt. Ska man ha lämpliga kandidater kanske man inte alltid ska ha ett offentligt rekryteringsförfarande, därför att de lämpligaste kandidaterna kanske inte söker tjänsten.

Det vi nu ser är i stället en kollaps för den borgerliga utnämningsspolitiken. Det har i praktiken inte hänt något. Ni står i talarstolen och argumenterar för ökad öppenhet och en annan ordning, men i praktiken följer ni ungefär samma typ av system och ordning som vi gjorde.

Anf. 20 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Morgan Johansson kallade mitt anförande aggressivt. Det måste kännas aggressivt för en socialdemokrat att vi avslöjar det ofantliga hyckleri som ni har presterat vad gäller försäljningen av statliga bolag.

När ni regerade landet senaste gången, under tolv år, sålde ni statligt ägande för 116 miljarder kronor utan att kräva några ändringar i grundlagen och utan att stå här och säga att det var hemskt. I mer än 20 fall fick

ni bemyndigande att sälja statligt ägande. Inte i ett enda fall skickade ni det på remiss i förväg.

Nu säger ni att vi bryter mot grundlagen när vi inte gör det. Jag hittar inget annat ord, Morgan Johansson, än att kalla detta hyckleri och maktbegär. Att se den egna makten på ett sätt och andras på ett annat sätt är att ha dubbelmoral. När ni regerar kan ni sälja och göra precis som vi gör, men när vi gör det är det skandal och krav på grundlagsändring. Vad heter det på svenska? På spanska vet jag mycket väl. Kanske har jag missat ordet eller är inte hyckleri det rätta ordet? Finns det något bättre ord för hur ni agerar?

Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Som sagt är det nog tur att Mauricio Rojas inte sitter i Grundlagsberedningen. Där har vi inte den tonen när vi diskuterar. Det var nästan som att höra ekon från kosackvalet 1928 när man hörde din argumentation, Mauricio Rojas. Det var socialister som skulle tränga sig in och ta privat egendom. I själva verket säger vi att vi kanske ska ha någon form av spärr eller fördröjning, någon form av mekanism som gör att en liten majoritet inte kan göra sig av med stora statliga tillgångar bara sådär.

När vi sålde ut företag fanns det bred majoritet i riksdagen. Det var inte precis så att Mauricio Rojas parti protesterade mot någon utförsäljning, snarare tvärtom. Det fanns i allmänhet en stor majoritet för de försäljningar som vi gjorde, men det finns det inte i detta fall.

Jag tycker att vi ska diskutera den här frågan vidare i Grundlagsutredningen. När ni nu säljer ut värden för kanske upp emot 200 miljarder kronor utan att göra några konsekvensanalyser borde det finnas någon form av krav på en bättre beredning.

Mauricio Rojas föregriper den granskning som vi ska göra av statsrådet Odell. Vi kan inte fria eller fälla honom i dag. Vi kan inte säga att han har brutit mot regeringsformen. Vi kan bara säga att Riksrevisionen anser att regeringen har brutit mot regeringsformen och beredningskravet. Jag kan inte säga någonting annat, men Mauricio Rojas har tydligen redan bestämt sig för att regeringen inte har brutit mot beredningskravet. Då föregriper han faktiskt den granskning som vi i utskottet ska göra om några månader.

Tänk på vad ni gör. Ni säljer ut SBAB. Ni vet inte vad som händer med räntenivåerna. Ni säljer ut Vin & Sprit. Absolut vodka och Blossa glögg – kan ni tänka er något svenskare? Det ena symboliserar julen; det andra symboliserar midsommaren. Det tänker ni göra er av med utan några konsekvensanalyser av vad det betyder för företaget eller svenska staten.

Det är därför vi lyfter upp den här diskussionen om en grundlagsändring.

Anf. 22 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag antar att det sista var ett försök att skoja bort hyckleriet, men så lätt går det inte, Morgan Johansson.

Jag kan bara säga att du inte ifrågasatte mina påståenden. Ni sålde statlig egendom för 116 miljarder kronor. Hur många gånger gjorde ni

konsekvensanalyser? I de mer än 20 bemyndigandena – hur många gånger gjorde ni en sådan analys som ni kräver att vi ska göra?

Var det inte viktiga bolag? Det var inte vodka ni sålde. Det kanske var därför. Ni har uppenbarligen ett sätt att bedöma den egna maktutövningen som skiljer sig från det sätt ni använder för att bedöma andra partiers maktutövning.

Det är inte kosackvalet 1928 som du hör ekon från. Det är från pomperipossa 1976. Då blev det så orimligt att skatterna – marginalsatterna – för arbete höjdes till över 100 procent. Det var det som gjorde att Astrid Lindgren skrev den berömda sagan som var så politiskt viktig.

Det gäller något mycket viktigt, nämligen det personliga ägandet – det som du och jag och alla andra bygger upp med vårt arbete. Varför är ni inte lika intresserade av att skydda det som ni är när det gäller det statliga ägandet? Är det inte lika mycket värt? Är det inte stora värden för individen? Är det inte ett helt liv som finns i vad du äger, vad du har köpt och skaffat med hederligt arbete? Det respekterar ni mycket lite.

Statligt ägande – det ägande som du kan förfoga över – skyddar du. Intresset ljuger inte, Morgan Johansson.

Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! När man hör Mauricio Rojas låter det som om polisen när som helst kan rusa in till vem som helst och beslagta vederbörandes egendom utan att behöva fråga eller ersätta någonting. Så är det ju inte. Vi har sedan lång tid tillbaka en grundlagsreglering av detta i regeringsformens 2 kap. 18 § där vi skyddar det privata ägandet.

Jag förstår över huvud taget inte varför Mauricio Rojas tar upp den frågan. Staten får inte bete sig på det sättet mot enskilda individer. Det är riktigt. Det ska man inte få. Det är därför vi har det grundlagsskyddet.

Vi har däremot inte en reglering i grundlagen som ställer upp krav på hur staten ska hantera sitt ägande. Det är det som är bekymret. Man kan hamna i sådana lägen att en mycket liten majoritet i riksdagen kan göra av med värden på ett par hundra miljarder, trots att Riksrevisionen pekar på att det inte är berett. Det skiljer situationen nu mot den med de socialdemokratiska regeringarna. Det fanns inte vid något tillfälle en socialdemokratisk regering där Riksrevisionen eller något annat organ pekade på att regeringen bröt mot beredningskravet. Det fanns inte vid något tillfälle vid de utförsäljningar vi gjorde.

Nu har Riksrevisionens styrelse, med en borgerlig majoritet, skrivit under på att ni bryter mot regeringsformens beredningskrav.

Vi kanske ska ha någon form av skrivning i regeringsformen om att man inte ska få göra på det sättet eller åtminstone att man ska bereda frågorna innan man gör det. Vi laborerar med olika system. Ett är att man ska ha någon form av kvalificerad majoritet och ett att vi ska ha något slags väntekrav där en minoritet ska kunna bordlägga frågan under ett år för att man ska kunna fundera mer på frågan. Det är det vi kräver.

Anf. 24 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Morgan Johansson säger att det är retorik och stora ord om utnämningsspolitiken. Jag vill stryka under att det är riktiga reformer, ett materiellt reformarbete på området, som vrider den svenska utnäm-

Prot. 2007/08:68
20 februari

Författningsfrågor

ningspolitiken från ett slutet nästan antikt system till mer av öppenhet, insyn och demokrati.

Det första den borgerliga regeringen gjorde på detta område var att ha kravprofiler som regel, att upprätta kravprofiler för högre statliga tjänster. Det var en länge efterfrågad reform med brett stöd i riksdagens konstitutionsutskott. Detta är nu regel i Regeringskansliet. Det underlättar granskningen för riksdagens konstitutionsutskott, för allmänheten och för massmedierna.

Den 23 januari diskuterade riksdagen här i kammaren och konstitutionsutskottet granskningen av utnämningsspolitiken och konstaterade att de utnämningar som har skett har varit förenliga med förtjänst och skicklighet. Nu finns det förutsättningar att driva en materiell granskning i och med att det finns kravprofiler.

Annonser börjar införas. Som jag påpekade i mitt tidigare inlägg tycker jag att Morgan Johansson ska ha respekt för att utnämningssmakten och utnämningsspolitiken spänner över många tjänster. Alliansregeringen har nu börjat med att som huvudregel införa annonser och göra det möjligt för alla att söka tjänsterna. Det blir också möjligt att granska vilka som har sökt tjänsterna.

Det är ett stort och viktigt reformarbete. Det ska hanteras professionellt. Riktningen är alldeles uppenbar. Regeringen har påbörjat ett arbete som går från slutenhet till det omvända, mer av öppenhet, transparens och demokrati.

Anf. 25 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi har hört det några gånger, att ni skulle reformera utnämningsspolitiken. Den skulle bli mer öppen och det skulle bli mer insyn i den. Gäller inte det de moderata utnämningarna? Ska det gälla alla platser som inte ska gå till Moderaterna? Jag upprepar: Henrik Landerholm, Mikael Odenberg, Jonas Hafström. Det var inga tjänster som annonserades ut. Det var inget öppet utnämningssförfarande. De bara utnämndes rakt upp och ned.

Jag kritiserar inte de utnämningarna som utnämningar betraktat. Jag råkar tycka att de personerna lever upp till kravet på förtjänst och skicklighet. Jag tycker att det är bra personer. Det jag kritiserar är att ni med buller och bång gick till val på att ni skulle reformera utnämningarna och att de skulle bli mer öppna och sedan gör ni precis tvärtom. Det är därför ni har trovärdighetsproblem.

Vi fick mycket skäll för de utnämningar av statssekreterare till myndighetschefer som vi gjorde. Statssekreterare är det mest slitsamma jobbet i Regeringskansliet. Det är nästan värre än att vara minister. Jag vet det eftersom jag har varit både statssekreterare – även om det var en kort period – och minister. Det är ett ständigt korsdrag mellan ministern och Regeringskansliet. Man orkar i bästa fall vara statssekreterare i fem sex år, sedan ska man nog göra något annat.

Vi tog till vara de socialdemokratiska statssekreterarna där de var lämpliga som myndighetschefer. Jag tycker att man ska göra likadant med de borgerliga statssekreterare som nu finns i Regeringskansliet. År 2010 har vi kanske 30, 40 sådana som kommer att behöva andra jobb. Då ska det inte komma an på att de har varit borgerliga statssekreterare eller bero på vilket parti man tillhör. Om man uppvisar en god förtjänst och

skicklighet och är lämpad för myndighetschefsjobb ska man naturligtvis ha det.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Problemet är att ni gick till val med den typen av retorik och när det sedan ska levereras blir det ingenting av – då gör ni precis som man har gjort tidigare.

Anf. 26 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag ska be Morgan Johansson att lyssna ännu tydligare på det som jag säger. Den stora skillnaden mellan utnämningsspolitiken under denna mandatperiod och under den förra är att när det gäller precis de utnämningar som du pekar på och lyfter fram finns det nu offentliga kravprofiler för att man ska se om utnämningarna lever upp till de krav på kompetens som man har ställt upp. Så var det inte under den förra mandatperioden. Då fanns det inga kravprofiler. Konstitutionsutskottet kunde gå till regeringen, knacka på dörren och upptäcka att mapparna var tomma. Kravprofiler var inte regel. Det är en stor skillnad som möjliggör en granskning, som möjliggör en utvärdering och som ökar insynen kring detta. Det är en stor förändring på detta fält.

Jag kan också läsa upp följande: Konsumentverket, Höskoleverket, Statens pensionsverk, Sida, Naturhistoriska riksmuseet, Boverket. Alla dessa myndigheter har som huvudregel att annonsera. Inriktningen är klar, nämligen att annonsering ska vara det som gäller på detta område. Det finns ett stort demokratiskäl i att göra det möjligt för fler att söka.

Men jag har samtidigt respekt för att statens, regeringens, utnämningssmakt ser väldigt olika ut. Det handlar om olika tjänster i olika situationer. Detta måste vi ha respekt för. Det går inte att göra en reform i skala 1:1 dag ett på detta område.

Jag hoppas att Morgan Johansson stöder denna inriktning med annonser som leder till bättre möjligheter att granska utnämningarna och en ökad öppenhet och att Socialdemokraterna inte hotar med att gå tillbaka till den antika och hårt kritiserade – inte bara från moderater utan brett i samhället – utnämningsspolitiken.

Morgan Johansson kan kalla det för stora ord, men det är små annonser som visar på just stora steg i reformarbetet för ökad öppenhet och ökad insyn. Det blir lättare att granska och utvärdera detta för sådana som just Morgan Johansson.

Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har inte några problem med att man gör kravprofiler. Jag tycker att det är bra. Men det var inte det som ni lovade. Ni lovade att ni skulle ha en annonsering. Ni lovade öppenhet när det gäller vem som ansöker. Till och med när man lyssnade som mest till era företrädare sades det att man kanske skulle ha något slags utfrågningsförfarande i riksdagen för dem som ska bli chefer. Det har ni lagt åt sidan för länge sedan. Det förstod ni hur det skulle sluta, så det ville ni inte. Vad jag förstår driver ni inte detta vidare. Men det var den typen av krav som ni lovade i er retorik. Sedan infinner sig väl, som jag sade, eftertankens kränka blekhet att detta nog inte var så väldigt enkelt.

Det intryck som ändå dröjer sig kvar är att tjänster ska annonseras ut, utom just de tjänster som ska gå till moderater.

Det finns också en annan omständighet som vi i KU ska granska lite längre fram i vår. Det gäller det förhållandet att Regeringskansliet nu börjar lägga ut rekryteringsuppdrag på privata konsulter och att det i dessa avtal förefaller att finnas klausuler där man säger att det ska råda sekretess. Vi ska granska om det är korrekt att göra så. Men det är ett sätt för Regeringskansliet, vad jag förstår, att i sin rekrytering å ena sidan tala om öppenhet, men å andra sidan anlita konsulter för att man ändå ska kunna hemlighålla vem som ska komma i fråga för olika tjänster. Det är egentligen en ganska knepig utveckling. Men jag vill återigen säga att det är eftertankens kränka blekhet. Om man ska ha den mest lämpade personen till ett myndighetsjobb kanske man inte alltid ska ha maximal öppenhet och maximal offentlighet. Det är inte säkert att den som är den mest lämpade för ett jobb anmäler sig eftersom det kan ställa till problem på den arbetsplats som han eller hon är på. Det förstår man om man tänker efter lite grann.

Men diskrepansen mellan vad ni sade då och vad ni gör nu är avgrundsdjup.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

Prot. 2007/08:68
20 februari

Författningsfrågor

8 § Lagstiftningsprocessen

Lagstiftningsprocessen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU17
Lagstiftningsprocessen.

Anf. 28 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! När det gäller detta betänkande, KU17, om lagstiftningsprocessen yrkar jag först av allt bifall till reservation 1.

Heteronormativiteten genomsyrar samhället på alla plan. Ja, så är det. I en demokrati borde det vara en självklarhet att varje människa som lever i denna ska kunna känna dels samhörighet med landets grundlagar, dels acceptans av samhället runt omkring sig för sina individuella preferenser.

Det ställer krav på oss här i denna kammare, som är tillsatt av just den människa som jag nyss talade om, att göra allt som står i vår makt för att tillfredsställa den längtan och det berättigade kravet hos människor att få känna sig just delaktiga.

Men som så många gånger tidigare anser Moderaterna och deras stödpartier att individens rätt att få känna sig hemma i ett kollektiv ska bekämpas när det går. I stället för att stödja alla individer i vårt samhälle väljer man att bibehålla en normativitet som vi alla här i kammaren vet inte är allmängiltig.

Herr talman! Det känns högst besynnerligt att man från utskottets majoritet inte ens kan tänka sig att göra enkla förändringar i lagtexten och byta ut normativa ord som mor och far mot det könsneutrala ordet förälder. Jag förstår inte hur man tänker i detta läge. Jag förstår inte detta på

annat sätt än att moderatregeringen med dess stödpartier har fastnat i ett värdekonservativt tänkande. Eller finns det någon annan förklaring?

Anf. 29 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m):

Herr talman! I betänkandet KU17 behandlas 15 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2006 och 2007. Jag kommer kortfattat att beröra det stycke som handlar om översynen av lagstiftningen.

Varje år kommer det flera motioner med begäran om översyn av lagstiftningen och utformningen av dess texter. Många har berört behovet av könsneutral lagstiftning.

Det är av största vikt att ingen människa känner sig kränkt av eller obekväm med lagtexters utformning.

Redan under riksmötet 1994/95 underströk utskottet betydelsen av att man i officiella texter använder ett könsneutralt språk i så stor utsträckning som möjligt. Under de tre följande riksmötena behandlades motionsyrkanden om samma sak.

År 2004 ansåg lagutskottet att lagändringar som görs i framtiden ska utgå från att alla människor inte är heterosexuella och pekade samtidigt på att regeringen redan gjorde sådana överväganden. Lagutskottet var därför inte berett att föreslå riksdagen någon åtgärd i frågan.

Våren 2005 behandlades frågan igen med samma resultat, och förra våren avstyrkte civilutskottet ett motionsyrkande där man önskade att mor och far ersätts av det mer könsneutrala ordet förälder.

Statsrådsberedningen har gett ut vissa anvisningar för författningsskrivning i den så kallade gröna boken. Där liksom i Statsrådsberedningens promemoria från 1994 som reviderades 1998 och i *Myndigheternas skrivregler* finns exempel på hur man kan göra texter helt könsneutrala.

Allianspartierna, majoriteten i konstitutionsutskottet, står fast vid sitt tidigare ställningstagande, nämligen att det är viktigt att officiella texter i så stor utsträckning som möjligt är könsneutrala. Med hänsyn till detta samt att Regeringskansliet sedan flera år i sitt författningsarbete steg för steg gör svensk lagstiftning och andra officiella texter mer könsneutrala saknas skäl för utskottet att göra en annan bedömning av frågan än tidigare. Motionerna ska därför avslås.

Herr talman! Med detta som bakgrund yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 30 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Det finns en stor samstämmighet i denna debatt, och jag börjar med att instämma i de resonemang som Eva Bengtson Skogsberg lyfte fram i sitt anförande, och jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande i frågor rörande lagstiftningsprocessen.

För mig är det en självklarhet att den svenska lagstiftningen ska följa neutralitetsprincipen och likabehandlingsprincipen. Inför lagen är vi alla lika, och alla ska behandlas lika i lagen. Enligt regeringsformen 1 kap. 2 § föreskrivs att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika rätt och värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

I svensk lagstiftningsprocess finns det många aktörer som fyller en viktig funktion. Regeringen och utredningsverksamheten å ena sidan är en del som har ett stort ansvar för att grundläggande värden ska respekte-

ras. Riksdagen å andra sidan har i kraft av sin lagstiftande makt ett ansvar för att skapa en lagstiftning som följer regeringsformens paragrafer och mänskliga rättigheter.

I Integritetsskyddskommitténs arbete konstaterades det att man under en mycket lång tid förbisett en analys av värnandet av integriteten. I detta har alla aktörer ett gemensamt ansvar. Det är en av många aspekter som det är viktigt att analysera i lagstiftningsprocessen så att den står i överensstämmelse med de åtaganden som vi som lagstiftare enligt både regeringsformen och Europakonventionen har.

Vi kan också konstatera att antalet parlamentariskt sammansatta kommittéer eller utredningar under senare mandatperioder kraftigt har fått ge vika för enmansutredningar. I processen med att ta fram ny lagstiftning är just en god beredning avgörande. Här är vi många aktörer som har en viktig pusselbit i detta.

Reservanterna lyfter fram ytterligare aspekter på vad som krävs för att förbättra lagstiftningsprocessen. Jag kan konstatera att vi alla behöver bli bättre vakhundar och bättre lagstiftare när det gäller att uppfylla de intentioner som efterfrågas men också stadgas så att detta med allas likhet inför lagen efterlevs. Här krävs det att vi är observanta vid ny lagstiftning så att heteronormativitet uppnås.

Både lagutskottet och konstitutionsutskottet uttryckte förra mandatperioden att ny lagstiftning ska vara könsneutral och att vi ska ha detta med oss i de överväganden vi gör i lagstiftningsprocessen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

9 § Hemlig teleavlyssning, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU7
Hemlig teleavlyssning, m.m. (skr. 2007/08:34).

Anf. 31 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 2 och 4 från bland annat Socialdemokraterna.

I reservation 2 säger vi reservanter att vi vill att den årliga skrivelse där användandet av hemliga tvångsmedel redovisas fortsatt ska utvecklas och fördjupas samt att den även i fortsättningen ska skickas till riksdagen.

Det är min fasta övertygelse att tvångsmedel behövs i kampen mot den typ av allvarlig och svårutredd kriminalitet som berörs i skrivelsen. Men användning av tvångsmedel är också ett intrång i människors privatliv och integritet. Därför måste vi alltid väga av integritetsintresset mot berättigade krav på att polisen ska ha moderna och effektiva arbetsmetoder.

För att hela tiden ha en heltäckande bild av integritetsintresset och polisens möjligheter att bekämpa brott måste riksdagen få kompletta och fullödiga redovisningar om användningen av tvångsmedel. Och för att

Prot. 2007/08:68
20 februari

Lagstiftningsprocessen

*Hemlig teleavlyssning,
m.m.*

den parlamentariska kontrollen ska vara god krävs det skrivelser som är heltäckande och som ger en fullständig bild av läget.

I reservation 4 behandlas en annan rättssäkerhetsaspekt. Det gäller då de offentliga ombuden. Den förra socialdemokratiska regeringen införde ett system med offentliga ombud. Det kom att gälla från och med oktober 2004. Syftet var att stärka den enskildes rättsskydd och att skapa ytterligare rättssäkerhetsgarantier i fråga om ärenden om hemlig avlyssning och hemlig kameraövervakning.

Systemet med offentliga ombud fyller en viktig funktion. För ett rättssamhälle är det mycket viktigt att den enskildes rätt och integritetsintressen i allmänhet tas till vara. Att systemet med offentliga ombud fungerar på ett tillfredsställande sätt är särskilt betydelsefullt då fler tvångsmedel ställts till polis och åklagares förfogande.

I stort sett har systemet med de offentliga ombuden fungerat bra. Men det har funnits en del kritik. Några synpunkter handlar om kallelser till förhandlingar med kort varsel och om lite tid för att sätta sig in i ärenden. Kritiken handlar också om det olämpliga i att det är regeringen som utser ombuden och att ombuden inte företräder den enskilde utan endast allmänhetens intressen.

Därför menar vi socialdemokrater att regeringen bör se till att förbättra de offentliga ombudens möjligheter att fullgöra sina uppdrag.

Jag yrkar, som sagt, bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 32 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet står bakom alla reservationer där vi finns med. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 3 som handlar om den skrivelse som här tagits upp. Under senare år har den, oavsett vilken majoritet vi haft, utvecklats. Det är jättebra. I reservationen tar vi upp just frågan om den teletrafik direkt från operatörerna som polisen kan använda utan att först ha inhämtat tillstånd från domstol, vilket annars måste ske enligt bestämmelserna om hemlig teleövervakning.

Vi ser detta som en brist i lagen, något som skyndsamt måste rättas till. I väntan på att regeringen presenterar ett förslag till en lagstiftning som tillgodoser detta krav är det av stor vikt att det i den årliga skrivelserna om hemliga tvångsmedel redovisas hur de brottsbekämpande myndigheterna har använt sig av möjligheten att inhämta uppgifter från teleoperatörer.

Anf. 33 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! Först yrkar jag bifall till reservation 5 om Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens organisatoriska placering. I övrigt står vi bakom alla våra reservationer – en del av dem tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Det vi ser som problematiskt vid användning av hemlig teleavlyssning, hemlig kameraövervakning och hemlig teleövervakning är när detta medför att oskyldiga och tredje part i direkt oproportionerligt och oacceptabelt hög grad utsätts för integritetskränkningar. Då hamnar frågan hos oss. Det är nämligen så att ineffektiviteten i dagens system innebär att man inte lyckas nå upp till de krav som ställs i Europakonventionens

artikel 8 om rätten till skydd för privatlivet samt i artikel 13 om rätten till effektiva rättsmedel.

Av texten framgår att nära hälften av ärendena är lyckade. Vid en första anblick kan det framstå som effektivt. Men problemet, herr talman, är enligt vår åsikt att man nu ökar antalet ärenden. När vi tittar på hur många de ärenden var år 2001 där hemliga tvångsmedel beviljats ser vi att det var 398 hemliga teleavlyssningar. År 2006 var det nästan 900 sådana ärenden, alltså mer än en fördubbling. Ändå verkar effektiviteten inte öka. 50 procent är rätt okej. Men om vi ska öka antalet på det här dramatiska sättet vore det, tycker vi i Miljöpartiet, på sin plats att utreda varför effektiviteten inte samtidigt ökar.

En fråga som uppstår hos oss handlar om att det nästan blir slentrian – att ansökningar om att få använda hemliga tvångsmedel hanteras på ett icke rättssäkert sätt.

En annan fråga, herr talman, som vi har tagit upp är den om hur de offentliga ombudens roll ser ut. När polisen i dag hos domstol ansöker om att få utnyttja hemliga tvångsmedel ska de offentliga ombuden företräda dem som dessa hemliga tvångsmedel riktas mot. Då är det väl viktigt att de offentliga ombudens invändningar hanteras på ett bra sätt så att de som ska utsättas för hemliga tvångsmedel kan företrädas, utan att de vet om det men ändå på ett rättssäkert sätt.

Vi ser att det under 2006 endast var 13 ansökningar som avslogs. De offentliga ombuden lyckades övertyga dem som skulle bestämma om detta, alltså domstolen, om att detta var onödigt i 13 fall.

Vi är oroliga för att ytterligare ökningar av antal ansökningar om hemliga tvångsmedel som beviljas kommer att ytterligare inskränka den personliga friheten. Samtidigt är vi klart medvetna om att det är viktigt med hemliga tvångsmedel. Mycket av det som hemliga tvångsmedel riktas mot är den typ av brottslighet som man i övrigt har svårt att komma åt. Jag är för hemliga tvångsmedel, men det måste ske på ett sådant sätt att tvångsmedlen relaterar till rätten till skydd för privatlivet.

Tidigare företrädare för regeringen, både för den förra och för regeringen i dag, har pratat om att det är en balansgång. Jag tycker att balansgången inte riktigt hörsammas på det sätt som den borde göra. Jag har även varit kritisk mot tidigare regering för att också den gjorde övertramp.

Jag är glad att vi i dag har en bra reservation när det gäller de offentliga ombuden. Vi har reservationer också när det gäller hur man redovisar uppgifterna. Men framför allt tror jag att en rättssäkerhetsgaranti vore bra. Den skulle då innebära att om man som den avlyssnade visar sig vara oskyldig ska man kunna kräva skadestånd av staten. Detta säger majoriteten nej till, och det tycker jag är synd. Det skulle åtminstone kunna tyda på att vi i det här fallet har gått tillräckligt långt när det gäller balansen.

Anf. 34 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Herr talman! På vårt bord har vi regeringens skrivelse om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2006. Jag kan konstatera att det finns tre motioner och nio yrkanden. Utskottet avslår samtliga yrkanden.

Prot. 2007/08:68
20 februari

*Hemlig teleavlyssning,
m.m.*

Jag vill börja med att säga att användningen av dessa hemliga tvångsmedel är ett effektivt, behjälpligt och framgångsrikt verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna i kampen mot den grova brottsligheten. Den information som myndigheterna får fram genom dessa verktyg är ett bra komplement till den information som de annars får fram via till exempel förhör och tekniska undersökningar. Det är alltså ett komplement.

De hemliga tvångsmedlen är det yttersta hjälpmedlet för myndigheterna att inhämta information i vissa förundersökningar angående grova brott. Det krävs nämligen att någon är skäligen misstänkt för brottet och att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Det krävs minimistraff och att en domstol ger detta tillstånd. Det används inte alls mot vem som helst och det används inte av slentrian, utan det används i kampen mot den grova brottsligheten.

Låt mig nämna några av de brott som hemliga tvångsmedel används mot. Det används vid mord, dråp, människohandel för sexuella ändamål, grovt skattebrott, grovt bokföringsbrott, grov människosmuggling, grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling och grovt rån för att nämna några. Detta är alltså ett viktigt vapen i kampen mot den grova brottsligheten.

Jag håller med oppositionen i viss bemärkelse, nämligen att i tidigare år innehöll skrivelserna brister. Det konstaterar också utskottet; de tidigare skrivelserna innehöll allvarliga brister. Det gick så långt att riksdagen tillkännagav två punkter för regeringen år 2005.

Punkt 1 var att en tydlig och snar förändring av redovisningens innehåll måste ske. I föl konstaterade utskottet att nuvarande regering hade utvecklat, förbättrat och fördjupat skrivelsen jämfört med tidigare år.

Jag kan konstatera att den skrivelse som vi har nu är tydligare och klarare jämfört med den vi hade för två år sedan. Nu redovisas till exempel även andelen fällande domar för brott som låg till grund för besluten om avlyssning. Förändringen får anses som en snar och tydlig förändring. Jag tycker att regeringen har uppfyllt den punkten i tillkännagivandet.

Dessutom tillkännagav riksdagen punkt 2 – att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag om hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel kan underställas en stärkt parlamentarisk kontroll.

I slutet av förra året fick riksdagen på sitt bord en proposition om stärkta rättssäkerhetsgarantier. Numera ska nämligen personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel i efterhand underrättas om detta. Numera finns en fristående och självständig myndighet, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Den finns på plats med uppdrag att utöva tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användning av dessa hemliga tvångsmedel. Nämndens ledamöter ska utses av partigrupperna.

Sammanfattningsvis kan jag säga att vi har stärkt den parlamentariska kontrollen av tillämpningen av hemliga tvångsmedel. Vi har också stärkt rättssäkerhetsgarantierna. Därmed kan vi i alliansen konstatera att denna regering skyndsamt har åtgärdat de punkter vilka riksdagen gav tillkännagivande om.

Jag sade att det finns tre motioner och nio yrkanden i ärendet. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden. Det gör vi eftersom oppositionen slår in öppna dörrar. Låt oss komma ihåg att det är alliansregeringen som har

stärkt rättssäkerheten. Det är alliansregeringen som har utvecklat redovisningen i skrivelserna så att den på ett mer noggrant sätt redogör för användningen av hemliga tvångsmedel. Det är också alliansen som har instiftat den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Samtidigt kan vi alltid göra mer. Jag utgår från att regeringen fortsätter sina överväganden om hur skrivelsen ytterligare kan förbättras.

Med tanke på den debatt som fördes tidigare här på förmiddagen om konstitutionsutskottets betänkanden finns det anledning att alla hemliga tvångsmedel innebär någon form av inskränkning av den enskildes integritet. Man måste göra en avvägning mellan denna inskränkning och effektiviteten av detta verktyg i brottsbekämpningen. En sådan avvägning har gjorts och görs kontinuerligt. Vi väger integritet mot effektivitet.

För att tvångsmedel som hemlig telefonavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning ska få användas krävs det att det är ett yttersta hjälpmedel för myndigheterna att inhämta information angående de grova brott som jag tidigare nämnde. Det krävs att åtgärderna är av synnerlig vikt för utredningen och att de hemliga tvångsmedlen bara får användas när mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig.

Jag har sagt det förut, men det är värt att upprepa det igen i denna kammare: För att hemliga tvångsmedel ska kunna tillämpas krävs att tre allmänna principer är uppfyllda. De är ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Herr talman! Med detta sagt sammanfattar jag det hela med att det är viktigt att riksdagen i fortsättningen får redovisningarna på sitt bord för att kunna granska användningen av hemliga tvångsmedel. Det är mycket positivt att en särskild nämnd får till uppgift att utöva särskild tillsyn av den verksamhet där det förekommer verkställighet av hemliga tvångsmedel. Det är positivt att skrivelserna sedan förra året har förbättrats och utvecklats. Rapporteringen har blivit fylligare och tydligare. Jag ställer mig mycket positiv till att rapporteringen utvecklas ännu mer. Jag hoppas att de rapporter som Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden lämnar till regeringen kan vävas in i den årliga skrivelsen.

Vi fortsätter att väga integritet mot effektivitet. Dessa hemliga tvångsmedel är ett viktigt verktyg i kampen mot den grova brottsligheten. Den kampen tar vi.
(Applåder)

I detta anförande instämde Inge Garstedt och Anders Hansson (båda m) samt Karin Nilsson (c).

Anf. 35 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det var ett ganska långt prat om hur bra ni är. Till viss del har ni gjort förbättringar, men vi kan inte ta ifrån den gamla majoriteten att den också gjorde vissa förbättringar. Jag tycker att det är fifty-fifty i det här fallet.

Ulrika säger att oppositionen slår in öppna dörrar. Jag undrar vilka öppna dörrar vi slår in i reservation 3. Jag vill veta hur man inhämtar den här redovisningen från polisen där man själv kan begära ut uppgifter av teleoperatörer.

Integritetsskyddsnämnden är väl inte någonting som endast majoritetspartierna kan ta åt sig äran av. Det är faktiskt något som Vänsterpartiet länge har motionerat om. Vi inser, som det parti vi är, att det är väldigt viktigt. Vi har lärt oss någonting av kontrollhistorien. Frågan är hur mycket av historien den nya majoriteten bär med sig när den fattar beslut.

Anf. 36 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m) replik:

Herr talman! Jag vill låta det var osagt om det är fifty-fifty. Faktum är att det var i fjol vi fick propositionen på vårt bord för att besluta om denna säkerhets- och integritetsskyddsnämnd med uppgift att värna rätts-säkerheten för den enskilde individen. Jag välkomnar alla förbättringar i detta avseende för att stärka den enskilde individens möjligheter och rättigheter.

Reservation 3 handlar om uppgifter från teleoperatörer. Detta är föremål för två utredningar i dagsläget. Därmed menar jag att man slår in öppna dörrar. Men jag stänger inte dörren utan låter den vara öppen. Vi får se vad framtiden för med sig i detta avseende.

Anf. 37 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! När det gäller Ulrikas åsikt om att slå in öppna dörrar vill jag säga att man kan ange en ståndpunkt för att trycka på och visa att detta är viktigt även om det pågår utredningar. Det finns de, som bakom kulisserna, har hävdad att det är väldigt arbetsamt och jobbigt att ta fram de här uppgifterna. Det är alltid jobb, men det man kan redovisa ska man naturligtvis redovisa utan att bli misstänkt.

Låt oss återgå till detta med fifty-fifty. Jag menar att man hela tiden förbättrar skrivelsen, och det har även den gamla majoriteten gjort. Det var detta jag menade.

Det är bra med Integritetsskyddsnämnden när det gäller all övervakning som vi nu ska utsättas för. Många gånger har vi i Vänsterpartiet fått höra att vi skulle värna om andra övervakande nationer, vilket vi naturligtvis inte gör. Men vi har lärt oss någonting. Den nuvarande majoriteten kanske kan lära sig någonting av den historia vi har lärt oss av.

Anf. 38 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m) replik:

Herr talman! Vi har alla en historia att lära oss av. Jag vill påminna Lena Olsson om att regeringen har intagit en ståndpunkt. Man intar en ståndpunkt när man utser en särskild utredare att utreda och titta på uppgifterna om telemeddelandena. Det är jätteviktigt. Men vi måste också invänta vad denna särskilda utredare kommer fram till innan vi sätter ned foten och säger i vilken form vi eventuellt behöver lagstifta eller i vilken form det behöver föras in i skrivelsen. Man har intagit en klar ståndpunkt i detta avseende när man har utsett en särskild utredare att titta på det.

Anf. 39 KARIN NILSSON (c):

Herr talman! Vi kommer troligen ständigt att återkomma i debatter till frågan om vi som ansvariga politiker gör rätt avvägningar mellan skyddet för den personliga integriteten och nyttan av tvångsmedelsanvändningen. Samtidigt – och det hör jag här i dag – är vi överens. Vi

behöver ta till hemliga tvångsmedel för att komma åt och bekämpa den grova kriminaliteten.

Centerpartiet har tidigare varit pådrivande för att öka rättstryggheten vid ingrepp i den personliga integriteten och har agerat i frågan om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning för ett avgörande riksdagsbeslut i november 2007.

Det infördes bestämmelser om att den som har varit misstänkt och utsatt för hemliga tvångsmedel under förundersökning ska bli underrättad i efterhand. Det beslutades att tillsätta en särskild säkerhets- och integritetsskyddsnämnd som tillträdde den 1 januari 2008 för tillsyn av brottsbekämpande myndighets användning av hemliga tvångsmedel.

Regeringen beslutade i december 2007 att en särskild utredare ska se över straff- och polisrättsliga frågor för att överväga en ändamålsenlig författningsreglering av sådan användning av tekniska spaningsmetoder som utgör ett intrång i enskildas integritet eller på annat sätt bör lagregleras. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2009.

Det pågår alltså väldigt mycket utifrån beslut som fattades i höstas.

I övrigt är regeringens årliga redovisning av tillämpning av hemliga tvångsmedel och effekten av dessa väl överensstämmande med tidigare redovisningar och resultat.

Herr talman! Det här har varit en viktig fråga fram till november 2007 då beslut om buggning och preventiva tvångsmedel var uppe till behandling. Den tredje propositionen angående förstärkt rättssäkerhet som kom innebar också förbättringar i ärendet vad gäller hemlig teleavlyssning med mera.

Med de tidigare besluten om alla de uppräknade förstärka delarna i den årliga redovisningen anser jag att vi har fått en bra rapport att ta ställning till i dag. Nästa år kan vi dessutom se fram emot den nya nämndens syn på den årliga skrivelsen.

Herr talman! I runt hälften av alla de fall där hemliga tvångsmedel har använts har den haft betydelse för förundersökningen när det gäller brott som är att betrakta som grova och med minst två års fängelse i straffskalan. Genom det har man väl uppfyllt de tre principerna i 2 kap. 12 § regeringsformen, ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Jag tycker alltså att det här materialet har utvecklats betydligt sedan det behandlades före 2007.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i justitieutskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 40 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Herr talman! Det vi i justitieutskottet just nu diskuterar är egentligen en fråga om mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter slår fast vilka rättigheter vi medborgare har att leva våra liv utan att staten lägger sig i.

I Europarådskonventionen är det väldigt tydligt att staten får gå in i människors privatliv under vissa omständigheter. Det är väldigt tydligt reglerat, bland annat när man ägnar sig åt brottslig verksamhet.

I dag diskuterar vi polisens verktyg som vi kallar för hemliga tvångsmedel, det vill säga tvångsmedel där man griper in i människors privatliv. Det handlar om hemliga sådana såsom telefonavlyssning, kameraövervakning och teleövervakning. Teleövervakning är ett konstigt begrepp, precis som hemliga tvångsmedel är ett konstigt begrepp. Teleö-

Prot. 2007/08:68
20 februari

*Hemlig teleavlyssning,
m.m.*

vervakning handlar om hur polisen kan få information från teleoperatörer om vem som har ringt vem, vem som har sms:at vem. Man ser inte innehållet i samtalet, men man ser vem som har haft kontakt med vem. Det tillhör alltså den här tredje sortens hemliga tvångsmedel som vi diskuterar i dag.

Det är viktigt att vi når en bra balans mellan att ge polisen vettiga verktyg för att kunna stävja brott, särskilt den grova brottsligheten, och att värna människors rätt till privatliv, de mänskliga rättigheterna och integriteten.

Det är viktigt att polisen därmed inte kan använda de här tvångsmedlen hur som helst, utan det är väldigt specifikt reglerat i lag. Det måste finnas en brottsmisstanke. Det måste vara speciellt allvarliga brott. För hemlig telefonavlyssning måste det vara ett brott vars miniminivå i straffskalan är två års fängelse. Likaså måste det vara två års fängelse för kameraövervakning, och för teleövervakning gäller minst sex månader. Det måste tas beslut i domstol och så vidare. Det finns alltså hela tiden en reglering från riksdagens sida för hur polisen använder tvångsmedlen.

Dessutom har vi den årliga skrivelsen, som vi i dag har att ta ställning till. Vi får en redogörelse från regeringen en gång om året här i riksdagen för hur polisen har använt de här tvångsmedlen. Vi har alltså en parlamentarisk kontroll för att värna rättssäkerheten när polisen använder de här instrumenten.

Det är väldigt glädjande, tycker jag, och det är många som har tagit upp det, att vi nu har stärkt rättssäkerheten ytterligare, vilket vi gjorde i höstas. Vi har tagit beslut här i riksdagen att alla människor som utsätts för de här hemliga tvångsmedlen ska underrättas om det i efterhand. Man ska alltså få veta när ens integritet har kränkts för att brott ska bekämpas. Det är att stärka varje individs integritet att man kommer att få denna underrättelse i efterhand. Det kommer också att innebära att polisen i än större grad än i dag verkligen kommer att använda de här tvångsmedlen med eftertanke och inte i onödan.

Ett annat sätt som vi har stärkt rättssäkerheten på är inrättandet av den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som började jobba den 1 januari i år. Den kommer att ledas av två domare men också representeras från olika partier som kommer att ha en särskild insyn i hur polisen använder de hemliga tvångsmedlen, inklusive buggning, som vi ju tog beslut om i riksdagen i höstas som också börjar gälla från den 1 januari i år.

Nu har det kommit fram att polisen kan få fatt i teleövervakningsuppgifter, det vill säga uppgifter om vem som har ringt vem, inte bara genom domstol utan genom att gå direkt till teleoperatörerna. Det här enklare sättet att få access till människors samtal går alltså inte via domstol. Det är inte helt tillfredsställande att vi har två olika system för polisen att få tag i de här uppgifterna.

Nu är det visserligen så att när polisen inte behöver gå via domstol ställs också kravet att det måste vara synnerligen allvarliga brott. Det räcker inte med sex månaders fängelse, utan det ska handla om minst två års fängelse i straffskalan för de brotten. Men det är ändå inte helt tillfredsställande, och precis som Ulrika Karlsson sade pågår en utredning som ser över den här frågan.

Vi har sett i skrivelsen att avlyssningen har gett effekt i hög grad. 47 procent av avlyssningarna leder till att polisen kan fälla någon för brott. Kamera- och teleövervakning leder till lyckade resultat i form av fällande domar i domstol i mellan 50 och 55 procent av gångerna, och jag tycker det är ett bevis på hög effektivitet.

Det är det som det handlar om: att hitta en balans mellan människors privatliv och vars och ens rätt att slippa utsättas för mord, rån eller andra grova brott.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Ulrika Karlsson i Uppsala (m).

Anf. 41 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Det är bra och nödvändigt att riksdagen varje år får en redogörelse för hur de tvångsmedel som riksdagen har beslutat ska få användas i samband med förundersökningar av vissa grövre brott utnyttjas av polisen och vilken effekt de bedöms ha haft. Under de senaste åren har skrivelsen utvecklats på så sätt att redogörelserna nu är fylligare och tydligare, och riksdagen har också uttalat att den förutsätter att det arbetet fortsätter. Därför känns det, tycker jag, som en överlappsgärning att ändå kräva just detta i en reservation, som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har valt att göra.

Vi är överens allihop om att vi vill ha en noggrann och tydlig redogörelse och tycker att utvecklingen går åt rätt håll. Det syns redan i den skrivelse som vi behandlar i dag, men det kommer också att märkas i kommande skrivelser eftersom det har hänt en hel del under förra året som syftar till att förstärka rättssäkerhetsgarantierna när hemliga tvångsmedel används, som vi redan har hört tidigare här.

Den nya myndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, får ett särskilt uppdrag att slå vakt om den enskildes rättssäkerhet, och den ska rapportera sitt arbete till regeringen årligen. Det innebär att regeringen kommer att få ett bättre underlag för sin skrivelse till riksdagen om konsekvenserna av användningen av hemliga tvångsmedel, och det är bra. Jag tror att vi är överens om det allihop.

Hur nödvändigt och effektivt är det då med hemliga tvångsmedel? Ja, visst är det en fråga som måste diskuteras. Antalet meddelade tillstånd för de olika tvångsmedlen ökar i antal för varje år. Frågan är om det beror på att också brottsligheten ökar och att alltmer förfinade metoder används av de kriminella eller på att polisen av andra orsaker väljer att utnyttja tvångsmedlen.

För min del tror jag att den första förklaringen är den som stämmer bäst med verkligheten, för det första därför att tvångsmedlen faktiskt är kringgärdade av många bestämmelser som bland annat innebär att de endast får utnyttjas när andra metoder inte gett något resultat och för det andra därför att det är en väldigt personal- och resurskrävande åtgärd att till exempel avlyssna en persons telefon dygnet runt.

Enligt skrivelsen har tvångsmedlen i första hand använts för att avslöja grov narkotikabrottslighet och annan grov brottslighet som grova rån och mord. Det handlar alltså om mycket grova brott. I ungefär hälften av fallen har de hemliga tvångsmedlen direkt haft betydelse för förundersökningen.

Prot. 2007/08:68
20 februari

*Hemlig teleavlyssning,
m.m.*

Till skillnad från regeringen och allianspartierna anser inte Miljöpartiet att det är tillräckligt effektivt. Frågan är vilken procentsats som skulle vara tillräcklig för att Miljöpartiet skulle tycka att hemliga tvångsmedel ska få användas över huvud taget. Det är ändå ett ganska stort antal fall av grov brottslighet som avslöjas och kan lagföras om hälften av ärendena leder till bevisade resultat. Då menar jag att det är upp till den som vill minska användningen ytterligare att tala om vilka andra åtgärder som skulle ha varit lika effektiva eller mer effektiva för att komma åt den grova och avancerade brottslighet som det är fråga om.

Min och allianspartiernas bedömning är att det tyvärr är och inom överskådlig framtid kommer att vara nödvändigt att ge polisen också de här verktygen för att skydda medborgare från att drabbas av grova brott mot deras liv och säkerhet. Det betyder inte att vi bortser från risken att enskildas rättighet och integritet kan vara i fara. Därför måste vi hela tiden arbeta utifrån två perspektiv: ett så bra skydd som möjligt för dem som riskerar att drabbas av grova brott och ett rättssäkert skydd som innebär att människor som kanske är oskyldiga inte drabbats i onödan.

De här två perspektiven har riksdagen utgått ifrån vid beslutet i höstas att utöka de hemliga tvångsmedlen och genom att samtidigt utöka den parlamentariska kontrollen av hur de utnyttjas. Det är en svår balansgång, och arbetet blir aldrig helt färdigt. Det behövs en ständigt pågående diskussion och utvärdering av om vår avvägning är den rätta just nu. Den här debatten tycker jag är ett bra exempel på det.

Jag yrkar avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 42 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har bara en mycket enkel fråga till Inger Davidson. Här går fyra representanter från majoriteten upp och säger i stort sett samma sak. Min fråga är: Vad är det för samordning? Gör ni inte upp innan debatten om vad ni ska ta upp?

Anf. 43 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det kanske är en bra fråga. Det kanske vi skulle fundera på, Lena Olsson.

Det är så här att vi är en allians, men vi är fyra olika partier. Det är väldigt viktigt att varje parti får ge sin åsikt till känna i en sådan här debatt, för våra egna väljare inte minst.

Ibland gör vi så att en alliansföreträdare talar för hela alliansen, men ibland väljer vi att göra på detta sätt. Jag tycker inte att det är något fel med det. Du får väl se själv så småningom, ifall du kommer att ingå i en regeringsallians, om du ändå inte tycker att det är bra att markera att Vänsterpartiet tycker något särskilt i en debatt.

Anf. 44 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Den erfarenhet jag har från förra gången jag befann mig i riksdagen är att vi tog upp saker där vi skilde oss åt. Vi kunde instämma i vad Socialdemokraterna sade, men vi var alltid noga med att ta upp det som vi själva tyckte.

När fyra företrädare går upp i talarstolen och säger samma sak måste väljarna fundera över det faktum att allesammans tycker samma sak.

Anf. 45 INGER DAVIDSON (kd) replik:
Herr talman! Jag tycker att vi överlåter åt väljarna att avgöra vad de tycker.

Prot. 2007/08:68
20 februari

*Hemlig teleavlyssning,
m.m.*

Anf. 46 MEHMET KAPLAN (mp) replik:
Herr talman! Inger Davidson tog upp den intressanta frågan om vad som är tillräckligt effektivt. Jag vill därför fråga Inger Davidson vad som är tillräckligt effektivt. Är det nästan hälften av ärendena, där människor i onödan utsätts för integritetskränkande åtgärder? Är det tillräckligt effektivt?

Anf. 47 INGER DAVIDSON (kd) replik:
Herr talman! Jag tror att varken Mehmet Kaplan eller jag kan avgöra exakt vad som är tillräckligt effektivt. Det var därför jag sade i mitt anförande att detta är en fråga som vi ständigt måste diskutera.
De fall som inte lett till direkta resultat innebär inte att det inte lett till några resultat alls. Procentsatserna talar bara om de fall som lett till direkta framgångar i förundersökningarna, men polisen säger tydligt att de kan ha lett till andra spår och så vidare som de kunnat fortsätta att arbeta med.
Jag tror att vi får vara nöjda, om man nu kan uttrycka det så, med att det är en 50-procentig effektivitet i dessa fall.

Anf. 48 MEHMET KAPLAN (mp) replik:
Herr talman! Tack för det klagorandet, Inger Davidson!
Jag vill utveckla själva frågan. Från Miljöpartiets sida tycker vi att det principiellt är en bra och rätt väg som regeringen valt, det vill säga att i efterhand underrätta den som utsatts för hemliga tvångsmedel. När förslaget sedan utformas i propositionen, alltså den skyldighet som rättsväsendet har att i efterhand informera den som blivit utsatt för den integritetskränkande övervakningen, har det dock urholkats.

Tanken med den reella rättssäkerhetsgarantin för den enskilda har i princip inte något riktigt värde på det sätt som det var tänkt från början. Det som regeringen fortfarande bortser från är nämligen att rätten till effektiva rättsmedel stadgas i Europakonventionen. Det finns en tydlig skadeståndsskyldighet vid de fall då dessa integritetskränkande instrument används mot oskyldiga.

Nu talar vi inte om dem som är skyldiga; dem vill vi komma åt. Vi tycker att hemliga tvångsmedel är nödvändiga i kampen mot brottsligheten men inte i den omfattning som innebär att vi, när vi talar om effektivitet, rör oss med siffror som om det vore självklart att de som inte är skyldiga har ett problem på halsen.

Min fråga till Inger Davidson är därför: Vore det inte bra, just när det gäller underrättelseskyldigheten, att göra det lite svårare för dem som ska ta till denna övervakning så att de tänker till två gånger innan de tar till den? Vi från Miljöpartiets sida tror att man skulle kunna åstadkomma det med skadeståndsskyldighet. Varför står ni inte bakom det?

Anf. 49 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Man måste hela tiden komma ihåg att de personer som utsätts för detta är personer som är skäligen misstänkta för grova brott. Andra metoder har redan prövats av polisen och avfärdats som omöjliga att komma längre med. Därför går man till domstol och begär, på det underlag man har, att få utsätta dessa människor för de olika tvångsmedlen.

Visst är det ett intrång i deras integritet, och det är svårt att ha ett helt rättssäkert skydd när det handlar om de grova brotten. Tyvärr är det så. Men vi tar hela tiden steg för att förstärka rättsskyddet. Jag tycker att det är ett steg åt rätt håll att man ska rapportera i efterhand ifall någon som utsätts för hemliga tvångsmedel, och sedan inte blir dömd för brott, får reda på det.

Vi får fortsätta arbetet och se om vi kan förstärka det ytterligare. Vi kommer dock aldrig att nå dithän att vi inte kommer att trampa in på personers integritet i dessa fall.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

10 § Straffrättsliga frågor – förenklad beredning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU12
Straffrättsliga frågor – förenklad beredning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

11 § Processrättsliga frågor – förenklad beredning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU13
Processrättsliga frågor – förenklad beredning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

12 § Våldsbrott och brottsoffer – förenklad beredning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU15
Våldsbrott och brottsoffer – förenklad beredning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU28
Polisfrågor – förenklad beredning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

14 § Kriminalvårdsfrågor – förenklad beredning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU29
Kriminalvårdsfrågor – förenklad beredning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

15 § Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2007/08:SoU8
Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m. (prop. 2007/08:43).

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Anf. 50 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Jag har inte föreberett mig för att introducera ärendet, utan det är majoriteten som ska göra det. Jag förväntar mig därför att någon av majoritetens representanter kommer att göra det. I mitt anförande utgår jag från Vänsterpartiets synpunkter när det gäller betänkandet 2007/08:SoU8 som handlar om ej verkställda beslut enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Våren 2006 behandlade vi i riksdagen ett omfattande betänkande med namnet *Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre*. I det betänkandet fanns några lagändringar i kommunal- och socialtjänstlagen som syftade till att förstärka de äldre medborgarnas rättssäkerhet. I dag debatterar vi ett lagförslag som kommer att komplettera beslutet som fattades för snart två år sedan, nämligen att rättssäkerheten även för vissa personer med funktionsnedsättning förstärks. Kommunernas nämnder blir redovisningsskyldiga för beviljade men ej verkställda beslut. En sanktionsavgift införs också.

Herr talman! Jag vågar påstå att alla vi som engagerar oss i handikappolitiska frågor någon gång kommit i kontakt med personer som ansökt om bistånd i någon form och efter en prövning fått sin ansökan beviljad, men därefter har ingenting hänt. Verkställigheten av beslutet dröjer. Med andra ord: Man har fått besked att man har rätt till exempel till daglig

verksamhet, kontaktperson, gruppboende eller korttidsvistelse, men beslutet verkställs inte.

Jag och Vänsterpartiet tror inte att dagens beslut om kommunernas redovisningsskyldighet och sanktionsavgifter för beviljade men icke verkställda beslut är lösningen exempelvis på bristen på platser i dagverksamhet eller i bostäder med särskild service.

Nej – det behövs många andra åtgärder. Till exempel måste kommunsektorns ekonomi förstärkas. Men det tycker inte den borgerliga regeringen, utan i stället fryser man statsbidragen till kommunsektorn och kompenserar inte ens kommuner och landsting för pris- och löneutvecklingen. Jag menar att de medel som regeringen nu lovar kommunerna för ökade kostnader för rapporteringskyldigheten, det vill säga 15 miljoner kronor, självklart behövs men egentligen inte har något med grundproblematiken att göra.

Utöver frysningen av statsbidragen till kommunsektorn har regeringen redan genomfört andra förhinder för verkställighet av beslut. Jag syftar här på den försämrade ekonomiska situationen för kontaktpersoner.

Kontaktpersoner gör ett otroligt viktigt arbete. De bidrar till att personer med funktionsnedsättning får kontakt med andra människor. De kan alltså bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. De blir vänner, de blir kompisar. Det har redan tidigare varit svårt att rekrytera kontaktpersoner, och regeringen underlättar med sin politik inte direkt rekryteringen. Den 1 januari 2007 höjdes avdragsgränsen för omkostnader från 1 000 till 5 000 kronor. Detta innebär i realiteten en minskning av kompensationen för det betydelsefulla arbete kontaktpersonerna utför.

Herr talman! Vänsterpartiet stöder Socialdemokraternas två motioner, som handlar om att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra den ekonomiska situationen för kontaktpersoner och för att underlätta rekryteringen av nya kontaktpersoner. Det är beklagligt att regeringen inte inser sambandet och inte heller är beredd att förbättra situationen för kontaktpersonerna. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr talman! Inledningsvis nämnde jag betänkandet *Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre*. Där föreslås, som i betänkandet vi nu diskuterar, en sanktionsavgift som ska tillfalla staten. Den enda skillnaden är att det då var en ändring i socialtjänstlagen och nu i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Andemeningen är densamma.

Jag lägger märke till en annan skillnad också. Samtliga borgerliga partier reserverade sig 2006 mot förslaget att avgiften skulle tillfalla staten. De fyra partierna hade fyra olika reservationer med vissa nyansskillnader. Tanken var att den enskilde skulle få pengarna och kunna köpa tjänster i stället. Centerpartiet menade enkelt att om en fritt-valreform införs behövs inte någon sanktionsavgift över huvud taget. Nu i regeringsställning lägger samma partier fram ett förslag om att avgiften ska tillfalla staten. Intressant!

Herr talman! Jag vill avsluta med att påminna kammaren om att Vänsterpartiet stod bakom 2006 års lagändringar om rapporteringskyldighet och sanktionsavgifter. Vi har inte ändrat oss utan anser att rättsäkerheten för personer med funktionsnedsättning med dessa lagändringar förstärks. Men som jag tidigare tog upp behövs det också andra åtgärder

för att personer med funktionsnedsättning ska kunna bli fullt delaktiga i samhällslivet. Vi lär få återkomma till ämnet i ett bredare perspektiv flera gånger här i kammaren.

Anf. 51 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! Till detta betänkande, som behandlar regeringens proposition om rapporteringsskyldighet om ej verkställda beslut enligt LSS, har Miljöpartiet en reservation, som vi också vill yrka bifall till.

Propositionen föreslår flera viktiga och kloka förändringar som fullföljer en linje av tidigare fattade beslut för att öka rättssäkerheten och se till att människor som behöver och har rätt till insatser enligt LSS också ska få dem inom rimlig tid.

Eftersom det är uppenbart att handläggningen av LSS-ärenden behöver förbättras för att höja rättssäkerheten hoppas vi att regeringens förslag ska leda till konkreta förbättringar. Det finns i dag ett antal brister i kommunernas formella handläggning av LSS-ärenden. Det kan vara att handläggningstiden blir för lång, att ett ärende blir liggande utan att beslut fattas eller att en person som ansöker om en insats får till svar att kommunen inte tillhandahåller den utan erbjuder annat stöd eller service, utan att personen har fått något avslagsbeslut. Detta innebär också att personen inte kan överklaga något beslut.

Därför är det positivt att regeringen pekar på att återkommande utbildning i förvaltningsrätt för handläggare är en viktig åtgärd för att höja rättssäkerheten. Rättssäkerhet är alltid viktigt, och det blir särskilt påtagligt för den grupp som är i så tydligt behov av insatser som LSS-personer är.

Herr talman! I dag är det ca 18 000 personer som har kontaktperson enligt LSS. Enligt Socialstyrelsen var det vid årsskiftet 2006/07 1 329 beslut om kontaktpersoner som inte var verkställda. I över 40 procent av dessa hade LSS-personer fått vänta i över ett år på verkställandet.

I propositionen hänvisar man till en utredning som tog upp frågan om särskilda problem vid rekrytering av kontaktpersoner. Man konstaterar att insatsen i form av kontaktpersoner är av stort värde samt att det är viktigt att alla som är i behov av detta också får en kontaktperson. Det påtalas också att förutsättningarna för att man med framgång ska kunna rekrytera kontaktpersoner behöver förbättras. Det har under den senaste tiden kommit många och tydliga signaler från kommunerna, SKL och Socialstyrelsen om att det finns uppenbara problem med att rekrytera kontaktpersoner och behålla de kontaktpersoner man har i dag.

Mot bakgrund av detta finner vi det mycket märkligt att regeringen genomfört en åtgärd som försvårar för kommunerna att rekrytera och behålla sina kontaktpersoner, nämligen en försämring av avdragsmöjligheterna för omkostnadsersättningen. Därigenom ökar beskattningen för denna grupp.

Efter detta beslut har SKL delgett kommunerna en rekommendation att höja omkostnadsersättningen med 130 kronor i månaden. Möjligtvis kan denna rekommendation, om den efterlevs, till stor del kompensera för den ökade beskattningen.

Men, herr talman, vi i Miljöpartiet är övertygade om att denna eventuella compensation inte är tillräcklig för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att rekrytera och behålla sina kontaktpersoner. Därför

Prot. 2007/08:68
20 februari

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

efterlyser vi i reservationen ytterligare åtgärder från regering och riksdag för att förbättra den ekonomiska situationen för kontaktpersoner.

Anf. 52 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! Att de lagar vi stiftar här i Sveriges riksdag ska efterlevas är bland de viktigaste frågorna vi har att arbeta med på olika sätt. Regeringen har här valt att presentera en form som vi förut har prövat på SOL-området men nu också prövar på LSS-området.

Det handlar om att öka rapporteringsskyldighet och liknande men också att införa former av sanktioner när man inte efterlever den lagstiftning som vi här i kammaren har en majoritet för och i många fall är väldigt överens om.

De förslag som vi nu presenterar innebär att de kommunala nämnderna får en redovisningsskyldighet. Möjligheten finns också att få betala sanktionsavgifter där en person är beviljad någonting men ändå inte fått det inom loppet av tre månader.

Det är synd att det ska vara nödvändigt. Men det är nödvändigt när vi inte har en bättre efterlevnad. Vi får lära och se av den här erfarenheten om det inte finns ytterligare områden som man behöver gå vidare och titta på.

Det är självklart viktigt, som tidigare talare har sagt, och det är väldigt positivt att det genomförs. Vi är glada att vi kan vara överens om att det är en positiv lagstiftning som vi presenterar. Det är det inte minst för att den stärker rättssäkerheten för enskilda personer som det varje dag finns behov av att vi möter upp.

Vi är väldigt väl medvetna om, och det skriver också utskottet i sitt ställningstagande, att kommunerna har problem med rekrytering och att behålla kontaktpersoner. Men det är en kommunal fråga och en ytterligare fråga. Det är inte det som den här lagstiftningen först och främst handlar om.

Vi väljer också att understryka att rekryteringsfrågan är någonting man jobbar med enskilt i kommunerna men också i kommunernas samarbetsorganisation Sveriges Kommuner och Landsting. Den har, precis som tidigare talare nämnt, lämnat olika rekommendationer för att förbättra situationen.

Vi är ivriga lagstiftare, och vi följer också utvecklingen som sker. En av de viktigaste utgångspunkterna i Sveriges riksdag är många gånger att hålla på det kommunala självstyret och försöka leva upp till det i största möjliga mån.

Vi hoppas därför att den här typen av rapporteringsskyldighet kopplat till befintlig lagstiftning inte ska bli alltför bred på väldigt många områden. Men vi är glada att vi befinner oss här i dag. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och regeringens proposition.

Anf. 53 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Att den person som har en funktionsnedsättning ska ha ett så bra liv som möjligt tycks alla politiska partier vara överens om. Vi ser alla med spänning fram emot juni 2008 då LSS-kommittén presenterar sitt slutbetänkande om LSS.

Det är också ett betänkande som min vän Sven ser fram emot att ta del av. Sven är en av dem som är beroende av LSS för att ha goda lev-

nadsvillkor. Han har förmånen att bo i en kommun där tjänstemän och politiker lever upp till LSS-bestämmelserna. Han har ett bra boende. Han får hjälp så att han kan leva ett utåtriktat liv trots sin funktionsnedsättning.

Sven har det bra. Genom tv-serien I en annan del av Köping har svenska folket fått ta del av ett glatt gäng som tack vare LSS får ha ett aktivt liv. Om det på alla håll i landet varit så bra hade vi inte behövt diskutera dagens betänkande.

Det är tydligen så att landsting och kommuner inte verkställer gynnande beslut enligt LSS. Därför behövs rapporteringsskyldighet och sanktionsavgift för att bättre kunna följa upp dessa viktiga beslut. Rättsäkerheten måste betonas för dem som har beviljats insatser enligt LSS.

Herr talman! De flesta av oss som finns här i kammaren i dag känner någon som är rörelsehindrad eller har en intellektuell funktionsnedsättning och som med hjälp av LSS kan få råd och stöd, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice, daglig verksamhet, familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför hemmet. Det är bara några exempel på de tio definierade insatserna enligt LSS.

År 2010 ska vi ha ett samhälle tillgängligt för alla. I denna målsättning finns underförstått att LSS är en lagstiftning som är till för att efterlevas. Vi får inte bortse från att målet enligt LSS är att främja människors jämlikhet i levnadsvillkoren och fulla delaktighet i samhällslivet.

Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 54 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag vill börja med det jag tog upp i mitt anförande. Det gäller kovändningen som de borgerliga partierna har gjort om sanktionsavgiften och vem den ska tillfalla. Det fanns reservationer år 2006 i betänkandet som handlade om samma lagändring fastän det var två olika lagar.

Då ville samtliga partier något annat. Centerpartiet var mycket bestämd i sin reservation och var lite raljerande. Bara man införde systemet med fritt val skulle man inte ens behöva några sanktionsavgifter, och sanktionsavgifterna skulle tillfalla enskilda personer.

Jag vill fråga Lars-Ivar Ericson hur de borgerliga partierna har resonerat när de nu landat i samma ställningstagande som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet hade för två år sedan.

Anf. 55 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Utan att riktigt vara insatt i denna förhistoria måste vi konstatera hur det fungerar i dag där LSS inte efterlevs i besluten i enskilda kommuner och landsting. Vi har kommit fram till åsikten att en bestämmelse med kontroll och sanktioner skulle kunna påskynda så att det blir en bättre efterlevnad av LSS-besluten.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Anf. 56 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Tack för att ni har kommit till den insikten, Lars-Ivar! När det gäller insatserna handlar det om kommunalt självstyre. Det är kommunerna själva som har möjlighet att påverka det.

Jag tog i mitt anförande upp att regeringen krymper kommunernas möjligheter. Vi har det konkreta exemplet med kontaktpersoner. När det gäller förutsättningarna att rekrytera kontaktpersoner är det sedan länge känt att det är svårt.

Den lagändring som regeringen har genomfört gäller kontaktpersonernas möjlighet att göra avdrag. Den ersättning som man får som kontaktperson är ingen lön utan motsvarar den kostnad utgifter man har lagt ut. Det är ett väldigt litet arvode.

Den ersättningen krymper i verkligheten. Det är ändå regeringen som har sett till att den lagen har stiftats. Är regeringen beredd att försöka ändra förutsättningarna för kontaktpersoner så att det i sin tur skulle bli lättare för kommuner att rekrytera kontaktpersoner?

Anf. 57 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Elina Linna tar upp den viktiga verksamhet som olika kontaktpersoner utför. Jag är den första att instämma i hur viktigt det är att ha kontaktpersoner.

Sedan får man inte ha någon övertro att just den ekonomiska biten är det största motivet till att någon person väljer att bli kontaktperson. Jag tror att det är andra värderingar som ligger bakom.

Det handlar mer om att ändra människors attityder till personer som har någon form av funktionsnedsättning.

Tv-serien I en annan del av Köping kanske kan medverka till att fler människor kan inspireras till att bli kontaktpersoner. Det är naturligtvis upp till varje enskild kommun att verka för rekrytering av kontaktpersoner. Det är alltså ingen fråga för regering och riksdag.

Anf. 58 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Herr talman! Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade är en reform som har varit, och är, oerhört viktig och av stor betydelse för personer med funktionsnedsättning.

Just nu väntar vi, som många har sagt, på det betänkande som ska läggas fram i slutet av juni i år. Det är ett oerhört angeläget uppdrag. I dag vet vi att det finns många människor med funktionsnedsättning som faller mellan stolarna på grund av stora brister i handläggningen. Detta har bland annat rapporter från länsstyrelser runt om i landet visat. Bland annat är riktlinjerna olika från kommun till kommun, vilket innebär att en person med funktionsnedsättning står helt maktlös i de situationerna.

En del kommuner har inga riktlinjer över huvud taget. Däremot finns det en inte politiskt beslutad praxis i kommunerna.

Även rättssäkerheten för äldre och för personer med funktionsnedsättning inom socialtjänstens område har ifrågasatts under de senaste åren och fått ökad uppmärksamhet. Det är mycket på grund av att man har beviljat insatser men inte verkställt dem. Det gäller inom både socialtjänstlagen och LSS. Besluten har inte verkställts inom rimlig tid.

Redan den 1 juli 2006 infördes en lagändring som innebär att socialnämnden numera är skyldig att rapportera till länsstyrelsen om alla gynnande beslut enligt SOL som inte har verkställts inom tre månader från beslutsdatum.

Herr talman! Samma förslag till lagändring föreslås i det här betänkandet vad gäller LSS, nämligen att ansvariga nämnder blir redovisningsskyldiga och även skyldiga till att betala en sanktionsavgift för beslut som är beviljade men inte är verkställda inom tre månader från beslutet. Ansvarig nämnd ska också informera om varför det inte har skett. I sista avrapporteringen från Socialstyrelsen framkom det att antalet ej verkställda beslut enligt LSS hade ökat med 20 procent sedan 2004. Det handlar om ca 500 beslut. År 2006 redovisade 224 kommuner att de hade fattat beslut enligt LSS som inte hade verkställts.

Vad gäller rätten till bostad har ej verkställda beslut ökat. Länsstyrelserna har märkt att kommunerna i dessa fall måste ha en bättre handlingsplan och framförhållning. En grupp av personer med funktionsnedsättning som många gånger kan ha det kämpigt för att få sina rättigheter tillgodosedda är personer med bland annat autism och Aspergers syndrom. Även personer med psykisk funktionsnedsättning har svårigheter. Det är inte ovanligt att personer som har vårdats inom psykiatri kan bli kvar inom vården på grund av att de inte har en bostad. Kommuner kan i stället uppfylla behoven genom att ge särskilt stöd i boendet, som dock ger för låg servicenivå för dessa personer med helt andra behov. Det blir lösningen i stället för en plats på till exempel ett gruppboende, som i högre grad skulle möta individens behov.

Herr talman! Med den här lagändringen kommer rättssäkerheten att stärkas ytterligare för de personer som har beviljats insatser enligt lagen om stöd och service. Det föreslås att dessa förslag ska träda i kraft den 1 juli 2008, och de är ytterligare ett steg i rätt riktning för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att leva som andra och dessutom vara delaktiga i samhället.

Anf. 59 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Herr talman! Precis som mina allianskolleger har sagt är detta en oerhört viktig proposition. Vi hade hoppats slippa lägga fram propositionen. Jag kan klart säga att det inte är ett önskemål att behöva ta till sådana metoder när enskilda människor inte får den hjälp, det stöd och de självklara insatser de ska ha i en svår situation. Vi har sett att många enskilda människor – många har kontaktat mig, och många har säkert kontaktat er – blir frustrerade när de har blivit beviljade visst stöd och viss hjälp men fortfarande inte får det. Då känns det viktigt att det här kommer till stånd, inte för vår skull utan för de människors skull som dagligen är i behov av detta stöd. Det känns viktigt och ger signalen att den som har blivit beviljad stöd ska få det.

Flera har exemplifierat det vi kallar SOL. Det är inte säkert att hela Sverige vet att det är socialtjänstlagen. Det har visat sig att sanktioner har fungerat väl.

Jag vill också påminna om att det är kommunens uppgift att se till att det finns kontaktpersoner. Precis som Lars-Ivar Ericson sade finns det andra orsaker till att det inte är så lätt att få tag på kontaktpersoner. Det

Prot. 2007/08:68
20 februari

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

måste kommunerna ta på största allvar. Kontaktpersonerna är en viktig grupp.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på reservationerna.

Anf. 60 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! I vår reservation säger vi följande: ”Mot bakgrund av de stora problem som under lång tid funnits med att finna lämpliga kontaktpersoner och den oroande utveckling som skett det senaste året är det angeläget att staten tar sitt ansvar och underlättar för kommunerna att klara sitt uppdrag.”

Det lät på Chatrine Pålsson Ahlgren som att staten kan stifta vilka lagar som helst men inte underlätta för kommunerna; det är kommunernas ansvar.

Jag har både i mitt anförande och tidigare tagit upp att regeringen – staten i medborgarnas ögon – har försvårat för kommunerna att rekrytera kontaktpersoner. Staten måste ta sitt ansvar. Det är märkligt att regeringspartierna inte inser att med de lagar som har stiftats måste de se på frågan om kontaktpersoner. Det är ett ideellt arbete som inte ger någon lön, men det ges ersättning för utgifter. Många studerande vill vara kontaktpersoner, men det blir för dyrt för dem eftersom de får kostnader. De nya bestämmelserna har gjort att den ekonomiska situationen har försämrats för kontaktpersonerna.

Vad säger Chatrine Pålsson, som har närmaste vägen till Socialdepartementet, om att förbättra i stället för att försämma situationen för kontaktpersoner?

Anf. 61 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Flera av oss har sagt att vi tycker att det är jätteviktigt med kontaktpersoner. Men det kan inte vara något som står och faller med om staten agerar på det ena eller andra sättet. Detta är ett uppdrag för primärkommunen. Så långt det är möjligt måste vi se till att kommunen får sköta sina uppdrag och att staten sköter sina uppdrag.

Andra kolleger har redan sagt att vissa förändringar har gjorts för att det ändå inte ska slå så hårt. Det känns viktigt.

Jag vill skicka med att utvecklingen har gått bra. Eftersom det finns fler jobb har kommunerna en bättre ekonomisk situation än på länge. Ju fler som får jobb i en kommun, desto mer skattemedel kommer in och desto större möjligheter har kommunen att bedriva en generös verksamhet på området.

Anf. 62 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag vill ändå påminna om att det är lätt för oss att bestämma om lagar som påverkar kommuner. Jag hoppas att regeringen inte har gått ifrån finansieringsprincipen när vi stiftar lagar som kommunerna sedan har att verkställa.

Jag tog också upp skillnaden i syn på de förändringar i SOL som antogs 2006, då Kristdemokraterna hävdade att pengarna från sanktionsavgiften skulle tillfålla enskilda individer. Men nu är lagen exakt likalydande med SOL, som dåvarande regering, Vänsterpartiet och Miljöpar-

tiet stod bakom. Hur kommer det sig att Kristdemokraterna har ändrat åsikt i den här frågan?

Prot. 2007/08:68
20 februari

Anf. 63 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Vi har ju en princip i Sverige att sådana här sanktioner ska gå till staten, enligt den förra regeringen. Sanningen att säga har vi inget nytt förslag. Vi har inget utredningsförslag som skulle kunna göra det annorlunda. Det är därför vi accepterar det här sättet.

Jag hoppas på en förändring längre fram, men det måste underbyggas ordentligt. Annars tycker jag också att det önskvärda vore att den som drabbas får möjlighet att använda sig av detta för att kompensera det uteblivna stödet.

Men nu har vi denna princip, som sagt. Vi får leva lite efter er regeringstid, hur gärna vi än vill det.

Anf. 64 LARS U GRANBERG (s):

Herr talman! Jag kommer något sent in i debatten, kanske på grund av just utredningsarbetet runt LSS, som alla har tagit upp. Framför allt handlar det just nu om att se till att kommunerna får kostnadstäckning på grund av lagstiftning i den här kammaren. Lite grann berörs det ämnet också i det betänkande som vi nu diskuterar.

Under den senaste tioårsperioden har en enorm uppbyggnad och utveckling skett när det gäller just insatserna enligt LSS. Det gäller både hur många personer som fått del av LSS-insatser och hur mycket insatser de får. Det finns anledning att vara stolt och glad över de framsteg som gjorts för att ge just funktionshindrade det stöd som de behöver samtidigt som vi ser och åtgärdar de brister som fortfarande finns.

Dagens betänkande är framtaget i stor enighet, och det känns viktigt att vi kan ta gemensamma tag just i sådana frågor.

Det är viktigt att personer som beviljas insatser enligt LSS verkligen får det stöd och den service som de har rätt till. Så är det oftast men inte alltid. Det finns ett antal gynnande beslut som inte kan verkställas av olika skäl.

Den socialdemokratiska regeringen beslutade 2003 att utreda frågan om ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen och när det gäller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Utredningen blev klar i december 2004, och regeringens äldreutvecklingsplan som riksdagen sade ja till våren 2006 innehöll förslag om rapporteringsskyldighet för kommunerna att rapportera ej verkställda gynnande beslut enligt socialtjänstlagen samt införande av en sanktionsavgiftsmöjlighet som ett yttersta påtryckningsmedel för att sådana beslut ska verkställas inom skälig tid. Oftast gällde det plats i särskilda boenden. Den nya skyldigheten infördes samtidigt som regeringen införde ett stimulansbidrag till kommunerna för att bygga fler platser i särskilda boenden. Högre krav ställdes alltså på kommunerna samtidigt som det gjordes en satsning från statens sida.

I den debatten har det lyfts upp en del saker. Det var väldigt tydligt från den dåvarande oppositionen att det här var inskränkningar i det kommunala självstyret och även att pengarna skulle tillfålla den enskilda personen i stället för staten.

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

I samband med 2006 års förslag sade den dåvarande regeringen att den skulle återkomma till frågan i den del som gäller beslut som fattas enligt LSS. Den pågående statliga LSS-kommittén, där jag själv sitter och som leds av socialutskottets ordförande, har i uppdrag att göra en bred översyn av LSS. Arbetet är oerhört viktigt och berör regler för bland annat personlig assistans och hur LSS fungerar. I uppdraget ingår bland annat att titta på nackdelarna med förändringar av nuvarande huvudmannaskap.

Dagens förslag innebär att även LSS-delen i utredningen från 2004 genomförs. Vi socialdemokrater stöder det förslaget.

Vi vill dock att propositionens förslag kompletteras med åtgärder som underlättar för kommunerna att genomföra sitt uppdrag. Det är alltså i likhet med vad som skedde när det handlade om kontaktpersoner. När vi genomförde det första steget i SOL gav vi en stimulans samtidigt som vi kom med en sanktionsavgift. Det är det vi nu vill ska införas i det här, en stimulans till kommunerna att satsa på kontaktpersoner som komplement till sanktionsavgifterna.

Jag yrkar bifall till den reservation vi har.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

*Hälsostategi för
EU 2008–2013*

16 § Hälsostategi för EU 2008–2013

Föredrogs
socialutskottets utlåtande 2007/08:SoU10
Hälsostategi för EU 2008–2013 (KOM[2007]630).

Anf. 65 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Den europeiska kommissionen har i vitboken *Tillsammans för hälsa: Strategi för EU 2008–2013* presenterat en ny hälsostategi för de kommande åren. Det är detta dokument som dagens debatt ska handla om.

Det är dock inte säkert att debatten blir så omfattande då hela socialutskottet ställt sig bakom det utlåtande som nu ligger på bordet. Jag har också noterat, herr talman, att debatten framskrider med hög hastighet i dag.

Vi möter i politiken ständigt nya utmaningar, så även inom hälsoområdet. När man talar om hälsa och sjukvård i ett europeiskt perspektiv är den vedertagna bilden att det handlar om en i huvudsak nationell verksamhet. Även om den bilden är, och ska fortsatt vara, den gällande sker det många förändringar som också kräver nya tag i politiken. Det fastslås dock att medlemsstaterna är ansvariga för sina medborgares säkerhet och möjligheter till god hälsa. Men många delar av hälsopolitiken förändras i takt med att avstånden krymper, den europeiska gemenskapen integreras alltmer och medlemsländerna blir fler.

Samtidigt ser vi en rad nya hälsohot som vi inte kan klara av ensamma. Det kan handla om pandemier eller andra fysiska och biologiska händelser samt bioterrorism. Dessa utmaningar måste varje medlemsland

förbereda sig inför, men det är samtidigt frågor där gemensamma lösningar och utbyte kan skapa europeiska mervärden.

Vidare finns det frågor där samarbete och samordning kan öka de enskilda ländernas effektivitet. Det kan handla om att förebygga folksjukdomar, att införa hälsoaspekter i politikområden som ligger utanför den direkta hälsopolitiken samt rörlighet för patienter och sjukvårdspersonal. På dessa områden kan samarbetet stärka och effektivisera.

Herr talman! Kommissionen har i vitboken angett fyra centrala principer som bör ligga till grund för EU:s hälsopolitik.

Den första principen behandlar grundläggande hälsovårderingar. Kommissionen föreslår bland annat ett gemensamt system för hälsoindikatorer med metoder för insamling av hälsodata. Utskottet ser positivt på ett sådant förslag.

Den andra principen behandlar sambandet mellan god hälsa, personligt välbefinnande och även förutsättningar för ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet. Utskottet ser även positivt på detta, för vi vet att i många länder är sjukskrivningar och sjukdomsbilder problem som gör att samhället belastas med stora kostnader.

Den tredje principen handlar om att integrera hälsa i all politik. Det handlar delvis om folkhälsopolitik, tobak och alkohol. Utskottet uttalar här sitt gillande över att hälsoaspekten även integreras i EU:s externa politik.

Den fjärde principen handlar om att stärka EU:s globala roll i hälsofrågor.

Utskottet ställer sig i princip bakom alla dessa fyra punkter.

Utöver dessa principer anger även vitboken tre målområden där kommissionen tillsammans med medlemsstaterna ska ta fram mer operativa mål.

Det handlar om ett åldrande Europa, där Sverige i någon mening redan har kommit in i en fas som många av de europeiska länderna nu är på väg in i. Jag tror att vi har mycket att bidra med i det arbetet och kan hjälpa andra länder. Det handlar om skydd mot hot i form av epidemier och annat. Det handlar också om stöd till dynamiska hälsosystem och olika sätt att utveckla teknik och annat inom vården.

Utskottet säger i sitt utlåtande att det behövs en prioritering av angelägna hälsofrågor. Man kan exempelvis notera att man under ett av målområdena vill stärka hälsan bland de äldre, arbetsföra samt barn och ungdomar.

Givetvis kan detta vara angelägna områden, men det är inte riktigt vad vi skulle säga att man skulle prioritera.

Givetvis menar även utskottet att prioriteringar måste ske utifrån subsidiaritetsprincipen och att de frågor som prioriteras måste ge medlemsstaterna ett europeiskt mervärde.

Samarbete är positivt om det sker otvunget och under förutsättning att ansvaret för att ge sjukvård fortsatt är en nationell angelägenhet.

Det finns redan i dag en rätt för patienter att fritt söka sjukvård i Europa. Europeisk patientrörlighet berörs inte i grunden i denna vitbok. Oavsett vilket, påverkar det inte möjligheten att söka vård i annan medlemsstat. I grunden påverkar det inte heller hur vi organiserar sjukvården i varje medlemsland.

Slutligen vill jag säga att utskottet sammanfattningsvis välkomnar EU-kommissionens initiativ till en hälsost strategi. Vi ställer oss bakom de fyra principer som föreslås ligga till grund för EU:s arbete på hälsoområdet, med de synpunkter som har anförts angående prioritering, subsidiaritet och europeiskt mervärde.

Jag yrkar bifall till socialutskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

17 § Kärnteknisk säkerhet

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU6
Kärnteknisk säkerhet.

Anf. 66 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Detta betänkande om kärnteknisk säkerhet som vi ska debattera nu handlar om förvaring och slutförvaring av avfall från våra kärnkraftverk samt utskeppning och deportering av avfall från Sverige till Sellafield i England.

Enligt § 11 i kärntekniklagen från 1984 ska den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor svara för att den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet bedrivs som behövs för att på ett säkert sätt hantera och slutförvara i verksamheten uppkommet kärnavfall och andra ämnen.

Enligt § 12 ska den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor i samråd med övriga reaktorsinnehavare upprätta eller låta upprätta ett program för den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs.

Forskningen om slutförvaring har bedrivits i landet i många år. Huvudalternativet för Sverige är för närvarande att slutförvara det använda kärnbränslet i berggrunden. Metoden kallas KBS-3 och innebär att använt kärnbränsle först kapslas in i koppar. Kopparkapslarna ska sedan deponeras i urberget på 500 meters djup, inbäddade i bentonitlera. När deponeringen är klar försluts tunnlarna och bergrummen.

Meningen är att detta högriskavfall ska förvaras i dessa bergrum i överskådlig framtid. Förvaringen ska då tåla förändringar i berggrunden, sprickbildningar, inlandsisar, fukt och vattenflöden. Aktuella orter för denna förvaring av kärnkraftsavfall är Forsmark och Oskarshamn. Ännu föreligger inget förslag i fråga om vilken av orterna som är aktuell, utan det kommer framtiden att utvisa.

Forskningen och teknikutvecklingen för att i framtiden hitta ännu säkrare metoder för förvaring av det avfall som fortfarande produceras i våra kärnkraftverk är nästan helt obefintlig sedan man fastnade för att använda den modell som innebär att det ska förvaras på 500 meters djup i berggrunden.

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, har under 1990-talet och under 2000-talet upprepade gånger anmodat myndigheterna Statens kärnkraftinspektion och Statens strålskyddsinstitut att undersöka den alterna-

tiva metoden med djupa borrhål ytterligare – metoden med djupa borrhål är det som vår motion handlar om.

Trots detta har man inte gjort några mer omfattande fysiska försök där man borrar de här djupa hålen på två eller fem kilometers djup och undersöker hur det ser ut, vilka konsekvenser det blir och hur en sådan förvaring skulle kunna se ut.

Man har inte på något sätt kommit särskilt långt i just den forskningen. Jag menar att forskningen om hantering av kärnavfall inte får avstanna om vi menar allvar med att vi i den här generationen, som har byggt upp och använt energi från kärnkraft, ska ta det fulla ansvaret för slutförvaring inför kommande generationer.

Vi ska även ge möjlighet för framtida generationer att fortsätta att forska, ge dem reella möjligheter att få fram ännu säkrare och nu helt okända sätt att ta hand om kärnkraftens avfallsprodukter. Forskningen måste alltså fortsätta. Även om vi i dag skulle välja att förvara i bergrum på 500 meters djup ska vi inte dra in de här pengarna, utan forskningen måste fortsätta.

Herr talman! Det är mycket utmanande när det svenska kärnkraftsbolaget skeppar ut utbränt kärnbränsle för upparbetning i Sellafield. Bränslet är av en ovanlig typ som använts i forskningssammanhang, och kärnkraftsbolagen hävdar att en upparbetning krävs för en säker förvaring.

Sverige har tidigare deklarerat att något svenskt använt kärnbränsle inte ska upparbetas, eftersom slutprodukten är plutonium och något som lämpar sig och används för tillverkning av kärnvapen. Dessutom drabbar avfallet våra känsliga hav och ekosystem genom att till exempel radioaktivt teknetium från Sellafield finns och anrikas i växter och djur på den svenska och norska kusten. Sverige har tidigare reagerat mot dessa utsläpp.

Det svenska ställningstagandet borde vara att man säger nej till kärnkraftsbolagens ansökan om att skicka utbränt kärnbränsle till Sellafield för upparbetning.

Sverige har ett stort ansvar för att vi själva hanterar vårt kärnavfall i Sverige. Vi får aldrig riskera att upparbetning och hantering blir en handelsvara där avfall sänds till de länder som tar hand om detta ytterst farliga avfall till lägsta kostnad och utanför kontroll genom vår egen lagstiftning. Detta är såväl en miljöpolitisk som en säkerhetspolitisk fråga.

Lagen om kärnteknisk upparbetning och säkerhet måste förstärkas och export förbjudas.

Sverige måste dessutom arbeta för att anläggningen i Sellafield omedelbart stängs och att saneringsarbetet inleds. Jag och Vänsterpartiet menar att det inte redan nu går att se alla konsekvenser av utsläppen från upparbetningsanläggningen i Sellafield. Därför måste försiktighetsprincipen gälla och all risk för utsläpp upphöra.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet.

Anf. 67 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Jag kan börja med att yrka bifall till reservation 1, men jag står bakom samtliga våra reservationer.

Det högaktiva kärnkraftsavfall som produceras i Sverige måste hållas hermetiskt isolerat från människa och miljö i över 100 000 år.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Kärnteknisk säkerhet

Enligt den så kallade KBS-metoden, som kärnavfallsbolaget SKB förordar, ska det använda kärnkraftsbränslet inkapslas i koppar och sedan deponeras i tunnlar 400–500 meter ned i berget, omgivet av bentonitlera.

En alternativ metod, djupa borrhål, innebär i stället att det använda kärnkraftsbränslet kapslas in och sedan deponeras i borrhål på mellan tre och fem kilometers djup. Även här ska kapslarna omges av lera i borrhålet.

Den 14–15 mars förra året, 2007, genomförde Statens råd för kärnavfallsfrågor, Kasam, en utfrågning om djupa borrhål som ett alternativ för slutförvaring av använt kärnbränsle.

Resultaten från utfrågningen redovisas i Kasams rapport nr 6 förra året, 2007. Av denna rapport framgår tydligt att för att det ska vara möjligt att jämföra olika metoder för lagring av högaktivt kärnavfall måste metoderna utvärderas i grunden.

Metoden djupa borrhål på mellan två och fyra kilometers djup har ännu inte utvärderats i praktiken i Sverige. För att möjliggöra relevanta jämförelser med den så kallade KBS-3-metoden måste minst ett djupt borrhål med diameter motsvarande det som skulle bli aktuellt vid ett framtida avfallsförvar borrar på lämplig plats i Sverige för att det ska kunna gå att få uppgifter kring hur avfallskapslarna skulle påverkas av bland annat vattengenomströmningar, salthalt och kemiska förhållanden.

Under Kasams utfrågning fastslogs att man inte kan jämföra KBS-3-metoden med djupa borrhålskonceptet utan att först borra ett hål med den diameter som skulle krävas och till ett lämpligt djup i lämplig berggrund och på så sätt få fram grundläggande data. Man konstaterar också att det har forskats länge och mycket om den så kallade KBS-3-metoden men mycket lite om djupa borrhål.

Kärnkraftsbolaget SKB har under 1990-talet och 2000-talet fått upprepade anmodanden av myndigheterna, Statens kärnkraftinspektion, SKI, Statens strålskyddsinstitut, SSI, och regeringen att undersöka den alternativa metoden djupa borrhål ytterligare. Trots detta har inte några relevanta fysiska försök gjorts där man i ett uppborrat hål mäter vilka förhållanden som råder mellan två och fem kilometer under jordytan.

Under de år som har gått har en omfattande teknikutveckling skett när det gäller möjligheter att borra så djupa hål som krävs. För att kraven i bland annat miljöbalken om att olika alternativ ska utvärderas på ett likvärdigt sätt måste en provborrning av ett djupt borrhål genomföras på relevant plats i Sverige. Antingen kan SKI och SSI själva genomföra en provborrning eller så kan de avkräva att SKB gör provborrningen och visar på relevanta jämförelsematerial för de olika metoderna för lagring av kärnavfall.

Att gå till beslut om ett lager av högaktivt avfall som måste lagras i 100 000 år utan att ha utrett olika lagringsmetoder på ett jämbördigt sätt är att allvarligt svika vårt ansvar för kommande generationer.

Herr talman! Under 1990-talet visade mätningar som gjorts längs Bohuskusten på högre becquerel än som var väntat. Konsekvenserna kan enligt forskarna bli att radioaktivt ämne ackumuleras i bottensedimentet. Farhågor måste tas på allvar, eftersom det kan få långsiktiga konsekvenser för kommande generationer och för skärgårdens utveckling, konsekvenser som vi i dag inte har kunskap om.

Därför är det naturligtvis mycket utmanande när svenska kärnkraftsbolag fortsätter att ansöka om och för ett tag sedan fick lov att skicka utbränt kärnbränsle för upparbetning i Sellafield. Bränslet är en ovanlig typ som används i forskningssammanhang. Kärnkraftsbolagen hävdar att en upparbetning krävs för en säkrare förvaring.

Sverige har tidigare deklarerat att något svenskt använt kärnbränsle inte ska upparbetas, eftersom slutprodukten är plutonium som lämpar sig mycket väl för tillverkning av kärnvapen. Dessutom är det ett faktum att radioaktivt teknetium från Sellafield finns och anrikas i växter och djur på den svenska och norska kusten.

Sverige har tidigare agerat mot dessa utsläpp. Svenskt ställningstagande borde vara att man säger nej till kärnkraftsbolagens ansökan om att skicka utbränt kärnbränsle till Sellafield.

Det finns mot denna bakgrund anledning att i lagen om kärnteknisk verksamhet införa ett förbud mot utförsel av utbränt kärnbränsle för upparbetning.

Anf. 68 PETER JEPPSSON (s):

Herr talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande *Kärnteknisk säkerhet*. Detta betänkande behandlar motioner från den allmänna motionstiden 2007/2008. Motionärerna lyfter frågor som plats för slutförvaring, djupa borrhål samt upparbetning av kärnavfall.

Vid bedömning av skydd för människa och miljö på lång sikt är det oerhört viktigt att ett slutförvar uppfyller ett antal kriterier och krav, nämligen att det finns en nationell och internationell samsyn om geologisk slutförvaring, att det finns flera skyddsbarriärer som fungerar under lång tid, att det finns möjlighet till kontroll av varje steg i deponeringen och att metoder testas i verklig miljö eller i full skala.

Det finns i dag efter 30 års forskning på området en utvecklad geologisk förvaringsmetod som klarar dessa krav. I processen att få en lösning på slutförvarsfrågan har det under åren studerats ett flertal andra möjligheter, till exempel deponering i havet, uppskjutning i rymden och djupa borrhål. Dessa metoder har inte förutsättningar att klara det vi vill åstadkomma vare sig för säkerheten på lång sikt eller med tanke på hanteringssäkerheten under drifttiden. De har därför lagts åt sidan.

Tittar vi närmare på det alternativ som i olika debatter har framförts vara en bättre lösning än kärnbränslesäkerhetsmetod 3, det vill säga KBS-3-metoden, som innebär slutförvar på 400–700 meters djup i berget där kärnbränslet är inneslutet och isolerat i kopparkapslar och omgivet av bentonitlera, kan vi konstatera att djupa borrhål innehåller ett stort antal osäkerhetsfaktorer.

Teorin djupa borrhål två till fyra kilometer ned bygger på att grundvattnet skulle ligga stilla på dessa djup och därmed erbjuda en stabil miljö där avfallet hålls isolerat under lång tid. Miljön på dessa djup är dock mer aggressiv med hög salthalt, hög temperatur och högt tryck. Den aggressiva miljöns påverkan på barriärerna leder till att kärnbränslet förr eller senare kommer i direktkontakt med grundvattnet. Därmed bygger säkerheten på lång sikt på bara berget.

Ytterligare ett problem är att det finns stora svårigheter att få ned kapslarna på ett säkert sätt till rätt djup. Det finns också en uppenbar risk

att kapslarna skadas i samband med deponering så att de redan från början är trasiga nere i berget.

I sammanhanget kan nämnas att år 2001 beslutade den finska regeringen och riksdagen om sitt slutförvar. Beslutet blev enligt KBS-3-metoden, det vill säga förvar 500 meter ned i berget. Detta slutförvar har även godkänts av Sverige enligt Esbokonventionen.

Herr talman! Vi socialdemokrater tar kärnsäkerhetsfrågan på största allvar. Det har vi bland annat visat och pekat på vid ett antal tillfällen här i kammaren. Vi har presenterat vårt tiopunktsprogram och kommer kontinuerligt att följa frågan om kärnsäkerhet på ett aktivt sätt.

I Oskarshamns och Östhammars kommuner genomförs platsundersökningar av Svensk Kärnbränslehantering AB, bland annat i form av provborrningar för att studera bergets beskaffenhet. Dessa undersökningar kommer att ligga till grund för den ansökan som SKB kommer att lämna under 2009 avseende metod och plats för slutförvar av vårt använda kärnbränsle. Ansökan kommer att lämnas enligt kärntekniklagen och miljöbalken och kommer att behandlas av den nya strålskydds- och kärnsäkerhetsmyndigheten respektive av miljödomstolen innan frågan överlämnas till regeringen för avgörande respektive prövning.

Sveriges första reaktor startades år 1954 och var en forskningsreaktor vid Kungl. Tekniska högskolan. Vi kan konstatera att det svenska avfallsprogrammet ej har kunnat ta hand om bränslet i sin nuvarande form.

Det är ingen hållbar eller långsiktig lösning att fortsätta att mellanlagra avfallet från forskningsreaktorerna, vilket även Statens kärnkraftinspektion har påtalat i ett remissyttrande. AB Svafo, ett bolag som ägs av Studsvik Nuclear AB, har åtagit sig att omhänderta kärnavfallet åt staten.

Herr talman! Med anledning av detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 69 PATRIK FORSLUND (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationer och motioner.

Det är viktigt att belysa vikten av att möta frågor rörande kärnsäkerhet med respekt. Säkerheten kring driften av reaktorer samt transporter och förvaring av radioaktivt avfall är frågor som berör samtliga svenska medborgare. Konsekvenserna av bristande säkerhet kan komma att drabba alla som lever i Sverige samt närliggande länder.

Det är därför inga enkla frågor vi har att ta ställning till. Samtidigt ska man inte överdriva och spåda på folks rädsla i onödan. Tvärtom måste man informera allmänheten och prata om dessa frågor så att alla förstår vad till exempel ett slutförvar innebär.

Under mitt senaste besök vid Forsmark möttes jag av en oerhört kompetent personal. De tar säkerheten kring verksamheten på mycket stort allvar och arbetar väldigt professionellt kring frågorna, detta för att hela tiden säkerställa att säkerheten alltid kommer först.

Vad gäller plats för slutförvar av kärnbränsle måste vi förlita oss på att de experter som finns inom området både är kunniga och professionella. SKB genomför som vi tidigare har hört platsundersökningar både i Oskarshamns och i Östhammars kommun. Alliansen har ingen anledning att betvivla att SKB kommer att ta ett riktigt beslut den dagen undersökningarna väl är gjorda. Att redan på förhand bestämma att det just är

Forsmark som är det bästa stället för slutförvaret, som några motionärer i betänkandet antyder, anser vi är att dra förhastade slutsatser.

Herr talman! Kärnkraften har hittills lämnat efter sig ungefär 5 000 ton använt kärnbränsle i Sverige. Detta måste vi ta hand om. SKB jobbar efter en speciell metod för att förvara det använda kärnbränslet. Metoden som kallas för KBS-3 innebär att bränslet kapslas in i koppar som sedan som deponeras i urberget på ca 500 meters djup, inbäddat i bentonitlera.

En annan metod som bland annat Miljöpartiet lyft fram den senaste tiden är den som kallas för djupa borrhål. Det innebär att avfallet innesluts i kapslar som sedan sänks ned och staplas i borrhål på två–fyra kilometers djup i det svenska urberget. Denna metod är mycket osäker ur tre aspekter.

För det första är kunskaperna om bergets egenskaper på sådana djup väldigt begränsade, och man räknar med att det tar ytterligare ungefär 30 år att vidareutveckla den här metoden.

För det andra är metoden i praktiken ett enbarriärsystem som inte uppfyller SKI:s föreskrifter om flerbarriärsystem.

För det tredje är säkerheten vid själva deponeringen ett problem. Kapslarna kan nämligen fastna eller skadas på vägen ned genom berget, och möjligheten att återta bränslet är i praktiken obefintlig.

De flesta länder som arbetar med kärnavfallsfrågan förutom Sverige, exempelvis Finland, USA och Tyskland, har valt geologisk slutförvaring som huvudalternativ. Ända sedan 70-talet finns en övergripande internationell enighet om att den geologiska slutförvaringen ska byggas på ett flerbarriärsystem. Fördelen och det som utgör säkerheten med KBS-3 är just flerbarriärsystemet av koppar, bentonitlera och berggrund. Djupa borrhål är, som jag tidigare nämnde, ett enbarriärsystem.

Herr talman! Vad gäller diskussionen kring upparbetning tycker jag att miljöminister Andreas Carlgren varit mycket tydlig i sina tidigare interpellationssvar. Låt mig sammanfatta det så här: I Sverige råder i dag en bred politisk enighet om att vi inte ska upparbeta vårt använda kärnbränsle, detta av miljömässiga skäl, hälsomässiga skäl och icke-spridningsskäl. Men det vore orimligt att förbjuda en upparbetning av använt kärnbränsle i lag, eftersom vi vet att tekniken hela tiden utvecklas på området. Det är möjligt att det i framtiden kan finnas tillfällen när det finns skäl att upparbeta kärnbränsle.

Den generation som utvecklat kärnkraften och vi som i dag nyttjar energin från kärnkraften har ett ansvar gentemot kommande generationer att ta hand om kärnkraftsavfallet. SKB har utvecklat en metod som många andra länder använder sig av och som uppfyller många av de kriterier man har satt upp. Det är viktigt att vi politiker tar vårt ansvar i dag och inte i morgon och löser slutförvarsfrågan.

Anf. 70 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Patrik Forslund säger med anledning av de djupa borrhålen att det inte är så säkert. Men problemet är, som jag själv antydde i mitt tal, att det har forskats väldigt lite om detta. Kärnkraftsbolaget, SKB, har också under 1990- och 2000-talet fått upprepade anmodanden av myndigheterna att just göra detta, men det har inte skett. Grundproblemet är alltså att man inte har uppfyllt de åtaganden som man har ålagts. Därför finns ingen relevant forskning. Det är den ena frågan.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Kärnteknisk säkerhet

När det gäller den andra frågan, om Sellafield och utbränt kärnbränsle, är det i och för sig glädjande att höra både från miljöministern och från Patrik här att ni inte ska skicka något. Men faktum är att det sker ändå. Man vill ha ett undantag, och det var inte så länge sedan man skickade utbränt kärnbränsle till just Sellafield. Det finns alltså en stor risk att vi även i framtiden kommer att få se liknande projekt där vi skickar utbränt kärnbränsle, och då blir det någon form av undantag igen. Varför kan ni inte gå med på en lagstiftning i frågan?

Anf. 71 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om forskning kring djupa borrhål stämmer inte riktigt Peter Rådbergs argument. Det har forskats om djupa borrhål tidigare, även i andra länder.

Det SKB säger är att om man ska vidareutveckla den här metoden lika mycket som KBS-3-metoden skulle det kosta ungefär 2 miljarder kronor och ta 30 år. 30 år är ganska lång tid. Ska vi vänta så länge? Vi har som jag sade redan 5 000 ton använt kärnbränsle som i dag är lagrat i Oskarshamn och väntar på slutförvaring. Om vi väntar 30 år till kommer vi att få minst 5 000 ton till att slutförvara. Vad hade Peter Rådberg tänkt göra med dessa 10 000 ton i 30 år för att säkerställa att inte det kommer i orätta händer eller sprider sig?

När det gäller Sellafieldanläggningen och upparbetning av kärnbränsle sade jag i mitt anförande att regeringen och även alliansen och utskottet stöder den tidigare svenska linjen om att vi inte ska upparbeta avfall. Men precis som Peter Jeppsson tog upp tidigare kan det komma tillfällen i framtiden då vi måste ta hand om speciellt kärnbränsle, till exempel det som vi har från KTH från 50-talet.

Sådana här beslut har fattats tidigare av svenska regeringar. Miljöpartiet är inget parti som kom in i riksdagen för första gången 2006, och det här är heller inga nya frågor.

Anf. 72 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att du, Patrik, säger det du säger. Men du säger samtidigt att det kan komma tillfällen när vi måste upparbeta avfall. Du erkänner ju det, och det är precis det jag trycker på: Vi måste ha en lagstiftning om vi ska fullfölja lagen fullt ut och vara helt säkra.

När det gäller det här med djupa borrhål känner jag igen det hela från kärnkraftsdebatten. Man beslutar någonting, som vi gjorde i folkomröstningen 1980, men man går aldrig till beslut. Jag vet att det tar lång tid, men man har fått uppdraget att titta på djupa borrhål. Kasamutfrågningen som jag pratade om och som är ganska stor konstaterade att man inte har gjort en likvärdig bedömning som man gjort med KBS-3-metoden. Man har också fått uppdraget att titta just på djupa borrhål, och man måste gå till botten med detta för att kunna se om det är ett bra alternativ eller inte. Men man har skjutit det åt sidan.

Ni har alltså misslyckats med uppdraget, och det beklagar jag.

Anf. 73 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Det är samma frågor från Peter Rådberg om och om igen. Jag kan konstatera att det är Miljöpartiet och Vänsterpartiet, de små partierna med troligtvis lägst förtroende hos svenska folket i just dessa

frågor, som står utanför. Alliansen och Socialdemokraterna har enats i dessa frågor. Vi är överens i betänkandet, och jag tycker att det är väldigt bra att de stora partierna i svensk politik är överens om hur vi ska slutförvara det använda kärnbränslet för framtiden. Det är väldigt betryggande.

När det gäller R1-bränslet från KTH från 50- och 60-talet har industrin själva sagt att det inte kan slutförvaras som tänkt i Sverige. Det har bara legat och väntat i 40–50 år. Har Peter Rådberg någon universallösning på vad vi ska göra med det här avfallet som inte har kommit fram under alla dessa år, som ingen annan har upptäckt hittills?

Anf. 74 EVA SELIN LINDGREN (c):

Herr talman! Jag vill börja med att konstatera att det är tillfredsställande att större delen av försvarsutskottets medlemmar kunnat komma överens om andemeningen i det som anförs under rubriken Utskottets överväganden. Vi är överens om att såväl metod för kärnavfallets slutförvaring som val av förvaringsplats och bergets kvalitet och säkerhet är oerhört viktiga. Frågan om kärnavfallets förvaring kommer därför att prövas med största möjliga omsorg. Det är vi också överens om.

Vi ska ha i minnet att förvaringen kräver tider långt utöver de 50–100 år som var och en av oss medborgare i dag tror sig kunna överblicka. Den gäller också tidsrymder, som Peter har påtalat, om 100 000 år, när flera istider har förflutit, när klimatet troligtvis har ändrats dramatiskt flera gånger om och när det är ytterst osäkert om det ens kommer att finnas några människor kvar på jorden – i synnerhet med tanke på hur vi hanterar varandra och vår natur. Vilka länder kommer att finnas om 10 000 eller 100 000 år, är det ens några?

Ändå måste vi göra vårt bästa för att ta hand om det kärnvapen- och kärnkraftsmaterial som vår generation genererat alltsedan tiden strax efter andra världskriget när vi i Sverige först började bryta uran och skaffa oss kärnkraftverk. Men någon absolut säker förvaring kommer vi troligen aldrig att få på grund av det val vi har, för vi kan inte överblicka vad som händer på jordytan och inte heller under jordytan under så lång tid. Ännu svårare är det att förutsäga hur människor kommer att bete sig och handla.

Men allvaret i problematiken betonar kanske mer än något annat hur angeläget det är att satsa på fredsfrämjande åtgärder, en rättvisare värld och även ett mer rättvist fördelat miljö- och resursutrymme.

I betänkandet finns de två reservationer av mp och v som vi har pratat om. En av dem behandlar det utbrända kärnavfallet och varför det skickas till Sellafield för upparbetning. Då kan vi komma ihåg att det är ett särskilt avfall som har bildats i en forskningsreaktor vid KTH och som länge mellanlagrats i Studsvik. Sverige har mycket riktigt antagit en policy som innebär att kärnavfallet inte ska upparbetas utomlands. Men det finns en klausul om dubbla användningsområden.

När det gäller just R1-avfallet utgörs det av metalliskt material. Det är en stor andel uran, men det innehåller också klyvbart plutonium. Därför är det kemiskt annorlunda än det vanliga avfall som vi har i kärnkraftsreaktorerna. Det kan inte utan vidare förenas med detta. Det gör att det är ännu lättare att använda just forskningsavfallet i kärnvapen.

Prot. 2007/08:68
20 februari

Kärnteknisk säkerhet

Det finns många internationella rapporter om att det just är plutonium från forskningsreaktorer som utgör den allra största risken att stjälas, smugglas och komma ut på den svarta marknaden. Om ni har läst tidningarna bara de senaste dagarna har ni sett att man på en konferens mellan ett antal atomspioner har sagt att de har identifierat 1 300 fall av nukleär smuggling. Då är det bara toppen på isberget.

Min fråga till Miljöpartiet och Vänstern är: Hur skulle ni vilja behandla detta avfall? Hur ska det bevakas under mellanlagringen? Ska det vara beväpnade vakter, eller vad ska det vara? Det här är alltså inte en juridisk fråga, utan det är en säkerhetsfråga. Då tycker jag att det antagligen är säkrare att skicka avfallet till England som är en kärnvapenstat och kanske har en helt annan styrka vad gäller vakthållning än vi har här i Sverige. Därför tycker jag att det är rätt att skicka i väg det allra farligaste avfallet för upparbetning.

Den andra reservationen gäller de djupa borrhålen som alternativ till den metod, KBS-3, som kärnkraftsindustrin själv har tagit fram för slutförvaringen. På denna punkt kan jag i viss mån hålla med om reservanternas betänkligheter, dock utan att jag skulle säga att det är just djupa borrhål som är det bästa alternativet.

Som oberoende forskare tycker jag att det är en egendomlig konstruktion – faktiskt ett systemfel – att den industri som driver kärnkraftverken och uppbär avgifter från oss medborgare för att ta hand om avfallet också själv bedriver och propagerar för sin egen forskningsmetod. I vilket annat sammanhang skulle staten satsa våra pengar på ett kommersiellt bolag i stället för att utlysa forskningsmedel från en myndighet eller ett forskningsråd i fri konkurrens mellan alla forskare? Anta till exempel att ett enda av läkemedelsbolagen fick motsvarande ställning och själv kunde besluta om och utveckla alla läkemedel. Var skulle vi då hamna?

Jag menar att det behövs en av kärnkraftsindustrin helt oberoende instans som utlyser forskningsmedel, bedömer vilken forskning man ska satsa på, kvalitetssäkrar denna och utvärderar resultaten. Men enligt planerna kommer nu SKI, SSI och i förlängningen den nya strålskydds- och kärnsäkerhetsmyndigheten samt miljödomstolen att utgöra oberoende instanser för utvärdering och bedömning. SKB har, som ni har påtalat, ett särskilt ansvar för att utreda olika slutförvaringsmetoder, och jag hoppas att myndigheterna inte nöjer sig med en ytlig behandling utan går på djupet med att noga kontrollera att olika metoder verkligen har beforskats och att dessa inte behandlas summariskt av SKB och andra.

Det är också av stor vikt att SKB:s FUD-program har gått ut på bred remiss. Man kan hoppas att även oberoende forskare och organisationer kommer att yttra sig genom remissprocessen och att detta beaktas.

Utskottets uttalande innebär att man kommer att fästa stor vikt, jag vill betona det, vid den granskning som ska göras. I förhoppningen att denna granskning blir verkligt allsidig och noggrann stöder jag utskottets uttalande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

Kammaren beslutade kl. 12.48 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

18 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 februari

UbU5 Forskning och forskarutbildning

Punkt 1 (Systemet för resursfördelning)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

163 för utskottet

125 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 80 m, 25 c, 21 fp, 19 kd, 1 v,
16 mp

För res. 1: 109 s, 16 v

Frånvarande: 20 s, 17 m, 4 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 mp

Ulla Andersson (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Forskningens samhällsrelevans)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

165 för utskottet

112 för res. 2

17 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 20 fp, 20 kd, 1 v, 16 mp

För res. 2: 112 s

Avstod: 17 v

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Ulla Andersson (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Doktoranders studiefinansiering)

1. utskottet

2. res. 4 (s, mp)

3. res. 5 (v)

Kammaren fastställde med acklamation res. 4 som kontraposition i huvudvoteringen.

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 4

2 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 22 fp, 18 kd, 1 v

För res. 4: 110 s, 16 v, 15 mp

Avstod: 1 kd, 1 v

Frånvarande: 20 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 10 (Kommersialisering av forskningsresultat)

1. utskottet

2. res. 7 (s, mp)

Votering:

148 för utskottet

145 för res. 7

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 7: 111 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 11 (Stamcells forskning)

1. utskottet

2. res. 8 (s)

Votering:

165 för utskottet

130 för res. 8

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 83 m, 25 c, 22 fp, 20 kd, 14 mp

För res. 8: 110 s, 18 v, 2 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Lars Mejern Larsson (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU11 Fri- och rättighetsskyddsfrågor

Punkt 7 (Integritetsskyddskommitténs betänkande)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

274 för utskottet

17 för res. 1

3 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 83 m, 25 c, 21 fp, 20 kd, 14 v

För res. 1: 1 v, 16 mp

Avstod: 3 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 14 (Förbud mot diskriminering av HBT-personer)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. 2007/08:So335 yrk. 2 (v)

Votering:

261 för utskottet

35 för mot.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 83 m, 25 c, 22 fp, 20 kd

För mot.: 1 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 Författningsfrågor

Punkt 3 (Det offentliga äganderätt)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

Votering:

162 för utskottet

130 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 21 fp, 19 kd, 14 mp

För res. 1: 112 s, 17 v, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 4 (Utnämningar och förtroendeuppdrag)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v)

Votering:

165 för utskottet

130 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 21 fp, 20 kd, 16 mp

För res. 2: 112 s, 18 v

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU17 Lagstiftningsprocessen

Punkt 2 (Lagstiftningsens heteronormativitet)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

260 för utskottet

35 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 83 m, 25 c, 22 fp, 20 kd

För res. 1: 1 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU7 Hemlig teleavlyssning, m.m.

Punkt 3 (Förbättringar av skrivelsen m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v)

Votering:

167 för utskottet

128 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 83 m, 25 c, 22 fp, 20 kd, 16 mp

För res. 2: 111 s, 17 v

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 5 v, 3 mp

Prot. 2007/08:68

20 februari

Punkt 4 (Redovisning av uppgifter från teleoperatörer)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

40 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 82 m, 25 c, 22 fp, 20 kd

För res. 3: 6 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 15 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 5 (Offentliga ombuden)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

145 för res. 4

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 21 fp, 20 kd

För res. 4: 111 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 6 (Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens organisatoriska placering)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

34 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 81 m, 25 c, 20 fp, 20 kd

För res. 5: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 20 s, 16 m, 4 c, 8 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Straffrättsliga frågor – förenklad beredning
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 Processrättsliga frågor – förenklad beredning
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Våldsbrott och brottsoffer – förenklad beredning
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU28 Polisfrågor – förenklad beredning
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU29 Kriminalvårdsfrågor – förenklad beredning
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU8 Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

146 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 25 c, 22 fp, 20 kd

För res.: 112 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

SoU10 Hälsostrategi för EU 2008–2013

Kammaren godkände utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

FöU6 Kärnteknisk säkerhet

Punkt 2 (Djupa borrhål)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

34 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 82 m, 25 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 15 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anmälades och bordlades

Propositioner

2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

2007/08:57 Tillåtna tillgångar i värdepappersfonder, m.m.

2007/08:60 Fjärrvärmelag m.m.

21 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 20 februari

2007/08:410 Plusjobb och a-kassa

av *Hans Stenberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:411 Hälsosituationen för nationella minoriteter

av *Nikos Papadopoulos* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:412 Bostadsbyggande

av *Börje Vestlund* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:413 Upprustning av järnvägssträckan Emmaboda–Karlskrona

av *Désirée Liljevall* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:414 Beredning av betänkande SOU 2007:9

av *Björn von Sydow* (s)

till statsrådet Ewa Björling (m)

2007/08:415 Ökad hivsmitta i Sverige

av *Börje Vestlund* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:416 Flygets miljöansvar

av *Anders Ygeman* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:417 Länsstyrelsernas tillsynsansvar för barn och ungdomar

av *Monica Green* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:418 Konvention om våld mot kvinnor

av *Carina Hägg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:419 Samlingslokalernas roll för demokratin

av *Nikos Papadopoulos* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 mars.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 februari

2007/08:797 Internationella evenemang

av *Lars Wegendal* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:798 Undantag i Dublinförordningen

av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:799 Besparingar inom tullen

av *Solveig Hellquist* (fp)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:800 Sänkt arbetsgivaravgift för småföretag

av *Maria Plass* (m)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:801 Utbyggnadstakten för svensk vindkraft

av *Ameer Sachet* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:802 Skatteverkets möjligheter till kontroller

av *Phia Andersson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:803 Arbetsmiljöarbete på en internationaliserad arbetsmarknad

av *Phia Andersson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:804 Mänskliga rättigheter i Bangladesh

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:805 Baskiens rätt till självbestämmande

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:806 Behovet av humanitär hjälp till Bolivia

av *Hans Linde* (v)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:807 Kvinnors företagande

av *Christer Nylander* (fp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:808 Skattebefrielser för bidrag och donationer till forskning

av *Margareta Cederfelt* (m)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:809 Det svenska språkets ställning som undervisningsspråk i grundskolan

av *Marianne Watz* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:810 Budgetmedel för jämställdhet

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:811 Antal personår för jämställdhet

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:812 Trafik och trafficking

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:813 Sidas anslag till jämställdhet

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:814 Resurser för klimathotet

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:815 Narkotikabekämpning utan narkotikahundar

av *Lars Johansson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:816 Konkurrens från Teracom

av *Tomas Tobé* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:817 Sidas anslag till miljö

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:818 Privatskolors bestraffningsmetoder

av *Ameer Sachet* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:819 Fler internationella idrottsevenemang till Sverige

av *Lars Wegedal* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:820 En rättvis antagning till högskolan

av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:821 Euforinsatsen i Tchad

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:822 Svensk elexport

av *Alf Eriksson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:823 Tullens uppsägning av hundar

av *Fredrik Olovsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 mars.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 februari

2007/08:712 Cedawkommitténs granskning av Sverige

av *Carina Hägg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:740 Kvarhållen svensk medborgare i Turkiet

av *Susanne Eberstein* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:741 Apoteksregister och integriteten

av *Elina Linna* (v)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:742 Digitalisering och kontakten med myndigheter

av *Désirée Liljevall* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:743 Indragningar av tankställen på landsbygden

av *Lena Olsson* (v)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:744 Beräkning av intäkter till kommunerna genom fastighetsskatteomläggningen

av *Lennart Axelsson* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:745 Z-rondellen

av *Gunnar Sandberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:747 Återanvändning för långsiktig hållbarhet

av *Birgitta Eriksson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:748 Satsningar på vind- och vågkraft

av *Birgitta Eriksson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:749 Kvinnor och starta-eget-bidrag

av *Birgitta Eriksson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:750 Skatteundandragande vid auktioner

av *Birgitta Eriksson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:751 Utlandssvenskar, skatteskulder, svensk sjukvård och äldreomsorg

av *Birgitta Eriksson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:753 Gränsöverskridande problem för arbetskraft

av *Phia Andersson* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:754 Tillgången på vårdpersonal

av *Cecilia Widegren* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:755 Avvisning av afghanska flyktingar från Sverige

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:756 Svensk ståndpunkt i EU om allmännyttan

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:757 Omvandling av hyresrätter till bostadsrätter

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:758 USA och tortyr

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:760 Arbetsplatsolyckor och arbetsmiljöinitiativ

av *Ameer Sachet* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:762 Införande av ”grön gräddfil” för hela näringslivet

av *Lars Hjalmered* (m)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:763 Rättvisemärkning av etanol

av *Karin Svensson Smith* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:764 Minoriteters hälsosituation

av *Carina Hägg* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:765 Nordiskt tullsamarbete

av *Britta Rådström* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:766 Situationen för HBT-personer i Senegal

av *Marianne Berg* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:767 Privatskolor och skolbibliotek

av *Ameer Sachet* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:768 Öars problem och strukturella nackdelar

av *Christer Engelhardt* (s)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2007/08:769 Den ökande vildsvinsstammen

av *Lars Wegedal* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Prot. 2007/08:68

20 februari

2007/08:771 Skattefri aktieutdelning och gåva
av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:772 Beredskap för svensk bolånekris
av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:773 Tullsamarbetet med Norge och Finland
av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:774 Transportstyrelsens huvudkontor
av *Patrik Forslund* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:775 Regelbunden fysisk aktivitet för barn
av *Louise Malmström* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:776 Uppgifter som i dag utförs inom ramen för CFL:s verksamhet

av *Louise Malmström* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:777 Gasledningen och Östersjösamarbete
av *Hans Wallmark* (m)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:778 Folkomröstning i Burma om ny författning
av *Olle Thorell* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:781 Nedläggning av bensinstationer
av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:782 Tullens brottsbekämpning
av *Anneli Särnblad* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:784 Försäkringskassans handläggning av bostadstillägg till pensionärer

av *Barbro Westerholm* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:785 Personligt ombud
av *Marina Pettersson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:786 Statens ansvar för infrastrukturinvesteringar
av *Tommy Ternemar* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:787 Barn som skolkar
av *Roland Bäckman* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:789 Översyn av lagar i parkeringsärenden
av *Claes-Göran Brandin* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:790 Trefaldig ökning av klamydiafall på tio år
av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

Prot. 2007/08:68
20 februari

2007/08:791 Klimatsäkring av EU:s budget
av *Ulf Holm* (mp)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2007/08:792 Svenskt stöd till UWC-skola i Norge
av *Yvonne Andersson* (kd)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:793 Ung och bidragsberoende
av *Margareta Cederfelt* (m)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:794 Regler för kör- och vilotider
av *Marie Nordén* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 mars.

24 § Kammaren åtskildes kl. 16.19.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf. 35 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Anmälan om inkomna faktabromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Fri- och rättighetsskyddsfrågor	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU11	3
Anf. 1 MIKAEL JOHANSSON (mp)	3
Anf. 2 BILLY GUSTAFSSON (s).....	4
Anf. 3 ANNA BERGKVIST (m)	5
Anf. 4 ANNIE JOHANSSON (c)	6
Anf. 5 MAURICIO ROJAS (fp)	8
Anf. 6 MARIANNE BERG (v).....	10
Anf. 7 BODIL CEBALLOS (mp)	10
(Beslut fattades under 19 §.)	11
7 § Författningsfrågor.....	12
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU14	12
Anf. 8 MARIANNE BERG (v).....	12
Anf. 9 HENRIK VON SYDOW (m).....	12
Anf. 10 ANNIE JOHANSSON (c).....	13
Anf. 11 MAURICIO ROJAS (fp)	15
Anf. 12 MIKAEL JOHANSSON (mp)	17
Anf. 13 MAURICIO ROJAS (fp) replik	18
Anf. 14 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	18
Anf. 15 MAURICIO ROJAS (fp) replik	19
Anf. 16 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	19
Anf. 17 HENRIK VON SYDOW (m) replik	20
Anf. 18 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	20
Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (s)	20
Anf. 20 MAURICIO ROJAS (fp) replik	21
Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (s) replik	22
Anf. 22 MAURICIO ROJAS (fp) replik	22
Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (s) replik	23
Anf. 24 HENRIK VON SYDOW (m) replik	23
Anf. 25 MORGAN JOHANSSON (s) replik	24
Anf. 26 HENRIK VON SYDOW (m) replik	25
Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (s) replik	25
(Beslut fattades under 19 §.)	26
8 § Lagstiftningsprocessen	26
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU17	26
Anf. 28 MARIANNE BERG (v).....	26
Anf. 29 EVA BENGTON SKOGSBERG (m).....	27
Anf. 30 ANNIE JOHANSSON (c).....	27

(Beslut fattades under 19 §.).....	28	Prot. 2007/08:68
9 § Hemlig teleavlyssning, m.m.	28	20 februari
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU7	28	
Anf. 31 MARYAM YAZDANFAR (s).....	28	
Anf. 32 LENA OLSSON (v).....	29	
Anf. 33 MEHMET KAPLAN (mp).....	29	
Anf. 34 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m).....	30	
Anf. 35 LENA OLSSON (v) replik.....	32	
Anf. 36 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m) replik.....	33	
Anf. 37 LENA OLSSON (v) replik.....	33	
Anf. 38 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m) replik.....	33	
Anf. 39 KARIN NILSSON (c).....	33	
Anf. 40 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	34	
Anf. 41 INGER DAVIDSON (kd)	36	
Anf. 42 LENA OLSSON (v) replik.....	37	
Anf. 43 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	37	
Anf. 44 LENA OLSSON (v) replik.....	37	
Anf. 45 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	38	
Anf. 46 MEHMET KAPLAN (mp) replik	38	
Anf. 47 INGER DAVIDSON (kd) replik	38	
Anf. 48 MEHMET KAPLAN (mp) replik	38	
Anf. 49 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	39	
(Beslut fattades under 19 §.).....	39	
10 § Straffrättsliga frågor – förenklad beredning	39	
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU12	39	
(Beslut fattades under 19 §.).....	39	
11 § Processrättsliga frågor – förenklad beredning	39	
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU13	39	
(Beslut fattades under 19 §.).....	39	
12 § Våldsbrott och brottsoffer – förenklad beredning	39	
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU15	39	
(Beslut fattades under 19 §.).....	39	
13 § Polisfrågor – förenklad beredning	40	
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU28.....	40	
(Beslut fattades under 19 §.).....	40	
14 § Kriminalvårdsfrågor – förenklad beredning	40	
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU29	40	
(Beslut fattades under 19 §.).....	40	
15 § Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.	40	
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU8	40	
Anf. 50 ELINA LINNA (v).....	40	
Anf. 51 THOMAS NIHLÉN (mp)	42	
Anf. 52 CECILIA WIDEGREN (m)	43	
Anf. 53 LARS-IVAR ERICSON (c)	43	
Anf. 54 ELINA LINNA (v) replik.....	44	
Anf. 55 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	44	

Anf. 56	ELINA LINNA (v) replik	45
Anf. 57	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	45
Anf. 58	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp)	45
Anf. 59	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	46
Anf. 60	ELINA LINNA (v) replik	47
Anf. 61	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	47
Anf. 62	ELINA LINNA (v) replik	47
Anf. 63	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	48
Anf. 64	LARS U GRANBERG (s)	48
	(Beslut fattades under 19 §.)	49
16 §	Hälsstrategi för EU 2008–2013	49
	Socialutskottets utlåtande 2007/08:SoU10	49
Anf. 65	JAN R ANDERSSON (m)	49
	(Beslut fattades under 19 §.)	51
17 §	Kärnteknisk säkerhet	51
	Försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU6	51
Anf. 66	GUNILLA WAHLÉN (v)	51
Anf. 67	PETER RÅDBERG (mp)	52
Anf. 68	PETER JEPPSSON (s)	54
Anf. 69	PATRIK FORSLUND (m)	55
Anf. 70	PETER RÅDBERG (mp) replik	56
Anf. 71	PATRIK FORSLUND (m) replik	57
Anf. 72	PETER RÅDBERG (mp) replik	57
Anf. 73	PATRIK FORSLUND (m) replik	57
Anf. 74	EVA SELIN LINDGREN (c)	58
	(Beslut fattades under 19 §.)	59
	Ajournering	60
	Återupptagna förhandlingar	60
18 §	Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 februari	60
	UbU5 Forskning och forskarutbildning	60
19 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	62
	KU11 Fri- och rättighetsskyddsfrågor	62
	KU14 Författningsfrågor	62
	KU17 Lagstiftningsprocessen	63
	JuU7 Hemlig teleavlyssning, m.m.	63
	JuU12 Straffrättsliga frågor – förenklad beredning	65
	JuU13 Processrättsliga frågor – förenklad beredning	65
	JuU15 Våldsbrott och brottsoffer – förenklad beredning	65
	JuU28 Polisfrågor – förenklad beredning	65
	JuU29 Kriminalvårdsfrågor – förenklad beredning	65
	SoU8 Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade m.m.	65
	SoU10 Hälsstrategi för EU 2008–2013	65
	FöU6 Kärnteknisk säkerhet	65
20 §	Bordläggning	66
21 §	Anmälan om interpellationer	66

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	67	Prot. 2007/08:68
23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	69	20 februari
24 § Kammaren åtskildes kl. 16.19.....	72	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008